

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ПРЕДСЈЕДНИК РЕПУБЛИКЕ

Бана Милосављевића 4, Бања Лука, тел: 051/248-101, факс: 051/248-161, e-mail: info@predsjednikrs.net

Број: 01-010-1606/15

Датум: 05.5.2015.године

Његова екселенција Бан Ки-Мун
Генерални секретар
Уједињене нације
1 United Nations Plaza
New York, New York, USA 10017-3515

Поштовани генерални секретару,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој дебати о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска (РС), страна потписница Општег оквирног споразума о миру у Босни и Херцеговини (Дејтонски споразум) и анекса који су његов саставни дио, доставља приложени Тринаести извјештај Савјету безбједности УН. Овај Извјештај посебан акценат ставља на снажну подршку Владе Републике Српске новој иницијативи ЕУ за БиХ и нужности децентрализоване структуре БиХ.

У Извјештају се прво у кратким цртама представљају Изјава којом се усваја низ битних реформи у складу са Уставом БиХ и активности РС на испуњавању обавеза из тог документа. То су: сталан рад РС на економским реформама, преиспитивање скупих и неефикасних институција на нивоу БиХ, развој реформе правосуђа неопходне за достизање европских стандарда и преговори о механизму координације нивоа власти у БиХ. Затим, у Извјештају се испитује нужност децентрализоване дејтонске структуре БиХ за очување стабилности и функционалног управљања БиХ. Такође се образлаже потреба да БиХ, као највећи европски извозник бораца у ИСИС по глави становника, посебно буде на опрезу и спријечи тероризам код куће. Тероризам као озбиљан изазов пред којим се наша БиХ трагично је показао лице 27. априла у смртосном нападу радикалног исламисте на полицију РС у Зворнику. Међу ухапшенима у вези са нападом налази се најмање један повратник из борби у Сирији. На крају, у Извјештају се разматра зашто се Канцеларија високог представника мора затворити, зашто чланице УН треба да се супротставе контрапродуктивној резолуцији о злочинима у Сребреници и зашто Савјет безбједности УН, након више од 19 година мира у БиХ, треба да престане да се позива на Поглавље VII Повеле УН.

Љубазно Вас молим да овај акт, приложени Извјештај и његова четири додатка доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне информације поред оних које су садржане у Извјештају или одговори на евентуална питања у погледу његовог садржаја, биће ми задовољство да Вам их доставим.

С поштовањем,

**Тринаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности
Уједињених нација**

Мај 2015.

Тринаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

Увод и кратак преглед документа	1
I. Република Српска подржава нову иницијативу Европске уније која почива на Изјави лидера БиХ о увођењу реформи у складу са Уставом и Дејтонским споразумом.....	3
A. Република Српска реализује амбициозан програм реформи са циљем промовисања запошљавања, раста и европских интеграција.....	3
1. Република Српска креће у усвајање нове рунде привредних реформи које представљају надградњу ранијих мјера на унапређењу привредног и инвестиционог амбијента.....	3
2. Економске реформе Републике Српске добиле су међународно признање.	4
3. Република Српска наставља да ради на усклађивању својих закона и прописа са европским правним тековинама.	6
4. За промовисање нових радних мјеста и раста, потребно је расподијелити државну, укључујући војну, имовину у складу са законом.....	7
5. Борба против корупције	7
B. Трошкове и корисност агенција на нивоу БиХ треба помно испитати са циљем утврђивања потребних реформи и испуњавања обавеза из иницијативе Европске уније.	8
C. Република Српска ради на суштинској реформи правосуђа на нивоу БиХ, како налаже Изјава.	10
1. Суд БиХ мора бити реформисан тако да се његова надлежност ограничи на законе на нивоу БиХ, а рјешавање по основу ентитетских закона препусти ентитетским судским системима.....	10
2. Мора се формирати независан суд који би рјешавао жалбе по одлукама Суда БиХ.	11
3. Суд БиХ мора извршити пресуду Европског суда за људска права у предмету <i>Maktouf</i>	11
4. Ауторитет Високог судског и тужилачког савјета БиХ мора бити ограничен на институције БиХ.	11
5. Правосуђе БиХ је нетранспарентно.	11
D. Дискриминација српских жртава ратних злочина и заштита Бошњачких званичника у правосуђу БиХ мора престати.....	12
1. Република Српска се оштро противи недавној одлуци Тужилаштва БиХ да не отвори истрагу против предсједавајућег Представничког дома БиХ због његове умијешаности у злочине које је починио одред Ел Муцахид.	12
2. Заштита бошњачких функционера и политиче елите од процеусирања ратних злочина је сталан проблем и мора се прекинути.	13

3.	Протест чланова политичких странака у Представничком дому БиХ против предсједавајућег Дома је разумљив; међународна заједница мора осудити Тужилаштво БиХ због неизвршавања обавеза.....	13
E.	Република Српска подржава и друге реформе на нивоу цијеле БиХ са циљем промовисања европских интеграција.....	14
1.	Република Српска подржава успостављање механизма координације на свим нивоима управљања, како је наведено у Изјави, мада подјеле унутар Федерације БиХ за сада спречавају договор.	14
2.	Подјеле унутар Федерације БиХ спречавају Извршење пресуде у предмету <i>Сејдић-Финци</i>	14
II.	Дејтонска структура БиХ је нужна за стабилност и функционално управљање које налажу европске интеграције.	15
A.	Уставна структура БиХ, установљена Дејтонским споразумом, од суштинског је значаја за стабилност.	15
B.	Функционално управљање налаже да ниво БиХ поштује своје уставне границе.	16
C.	Децентрализована структура БиХ омогућава експериментисање са политикама без консензуса на нивоу цијеле земље.....	17
D.	Децентрализација је досљедна политици европских интеграција и пракси у државама чланицама.....	18
E.	Позив да се врате ентитетске надлежности и заштите конститутивни народи 18	
III.	БиХ, као највећи европски извозник бораца у ИСИС по глави становника, посебно мора бити на опрезу када је ријеч о тероризму.	19
A.	Смртоносан терористички напад на полицију Републици Српској у Зворнику извршен 27. априла	20
B.	Коријени и историјат тероризма у БиХ	21
IV.	Остала кључна питања.....	22
A.	Канцеларију високог представника треба затворити, а његово деструктивно уплитање у управљање БиХ одбацити.....	22
B.	Сребреница.....	23
C.	Савјет безбједности треба да престане са примјеном Поглавља VII Повеље Уједињених нација.....	23

Тринаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Увод и кратак преглед документа

Република Српска, као потписница свих анекса који чине Дејтонски споразум, уз дужно поштовање подноси овај 13. извјештај Савјету безбједности Уједињених нација, у ком Влада Републике Српске изражава своје виђење питања која се налазе пред БиХ. Овај Извјештај посебан акценат ставља на снажну подршку Владе Републике Српске новој иницијативи Европске уније за БиХ и нужност децентрализоване федералне структуре БиХ.

I. Република Српска подржава нову иницијативу Европске уније која почива на Изјави лидера у БиХ о увођењу реформи у складу са Уставом и Дејтонским споразумом.

У Дијелу I говори се о новој Изјави усвојеној са циљем спровођења низа битних реформи у складу са Уставом и активностима Републике Српске на испуњавању обавеза из тог документа. Република Српска слиједи далекосежан реформски програм, у складу са иницијативом Европске уније, са циљем повећања раста, борбе против незапослености и напредовања у процесу европских интеграција. Да би БиХ испунила обавезе из Изјаве, морају се детаљно испитати скупе и често бескорисне агенције на нивоу БиХ, које су резултат њене присилне централизације. Штавише, како се Изјавом тражи, Република Српска ради са Европском унијом на суштинским реформама правосуђа које су неопходне да би БиХ испунила европске стандарде. Од посебног значаја је укидање тешке дискриминације у процесуирању ратних злочина коју спроводи Тужилаштво БиХ, а која је посебно била изражена у овом извјештајном периоду, када је главни тужилац одбио чак и да истражи ратне злочине и звјерства одреда Ел Муцахид, у која су умијешани и бошњачки функционери. Република Српска ће и даље радити на успостављању механизма координације у процесу европских интеграција БиХ, у складу са уставним надлежностима, како је наведено у Изјави, мада подјеле унутар Федерације БиХ за сада спречавају договор.

II. Дејтонска структура БиХ нужна је за стабилност и функционално управљање, које налажу европске интеграције.

У Дијелу II говори се о разлозима из којих је Република Српска посвећена структури Босни и Херцеговине из Анекса 4. Дејтонског споразума - Устава БиХ. Механизми заштите конститутивних народа БиХ из Устава БиХ су од суштинске важности за стабилност земље. Штавише, уставне границе надлежности нивоа БиХ суштинске су за њено адекватно функционисање. Пролиферација надлежности на нивоу БиХ супротно тим границама доводи до честих застоја који карактеришу креирање политике данашње БиХ. Федерална структура из Устава БиХ такође је важна зато што омогућава ентитетима да усвајају новине из домена политика о којима би било немогуће постићи консензус на нивоу БиХ. Као што званичници Европске уније често констатују – а веома успјешне федералне европске државе и доказују - децентрализована уставна структура БиХ није препрека чланству БиХ у Европској унији.

III. БиХ, као највећи европски извозник бораца у ИСИС по глави становника, посебно мора бити на опрезу када је ријеч о тероризму.

У Дијелу III анализирамо како је БиХ постала четврта у свијету и прва у Европи по броју бораца које даје у ИСИС по глави становника, као и потребу да БиХ буде посебно опрезна и ради на спречавању тероризма. Тероризам као озбиљан изазов пред којим се БиХ наша трагично је показао лице 27. априла у смртоносном нападу радикалног исламисте на полицију Републике Српске у Зворнику.

IV. Остала кључна питања

У Дијелу IV прво наглашавамо да Канцеларија високог представника (ОХР) мора бити затворена и да мора престати са штетним уплитањем у унутрашње послове БиХ све док буде постојала. Затим, дајемо аргументе зашто чланице Уједињених нација треба да одбију раздорну и поједностављену резолуцију у вези са злочинима почињеним у Сребреници 1995. године. Коначно, у Дијелу V Извјештаја, објашњавамо због чега, након скоро 19 година мира у БиХ, не постоји оправдање да се Савјет безбједности и даље позива на Поглавље VII Повеље Уједињених нација.

I. Република Српска подржава нову иницијативу Европске уније која почива на Изјави лидера БиХ о увођењу реформи у складу са Уставом и Дејтонским споразумом.

1. У фебруару 2015. године, водећи политички лидери потписали су Изјаву са циљем спровођења низа реформи на напредовању БиХ на путу приступања Европској унији са циљем остваривања већег привредног раста, уз поштовање Устава БиХ. Предсједник Републике Српске, у својству предсједника СНСД-а, потписао је Изјаву коју је једногласно усвојила Народна скупштина Републике Српске, док ће Влада Републике Српске урадити свој дио посла и старати се о спровођењу реформи из Изјаве у складу са садржаним начелима. За реализацију Изјаве биће потребан политички договор и подршка свих нивоа власти.
2. У Изјави се с правом поздравља нови приступ Европске уније БиХ, који је изражен у Закључцима Савјета за иностране послове Европске уније од 15. априла 2014. године. Нови приступ Европске уније наглашава „реформе и питања која се директно тичу грађана“ и приоритет даје економским реформама. Након потписивања и усвајања Изјаве, Савјет за иностране послове Европске уније изгласао је активирање Споразума о стабилизацији и придруживању Европске уније (ССП) са БиХ, који се такође бави економским реформама. У децентрализованом систему БиХ, велика већина економских питања спада у искључиву надлежност ентитета, а не нивоа БиХ. Ентитети ће, стога, директно радити са Европском унијом на економским реформама нужним за европске интеграције.
3. Република Српска посебно констатује прву обавезу преузету Изјавом: „поштовати Устав БиХ и Општи оквирни споразум за мир у БиХ, суверенитет, територијални интегритет и политичку независност БиХ ...“. Реформе у оквиру нове иницијативе морају бити у складу са овим одређењем. Тако, на примјер, у првом пасусу Изјаве каже се да ће „институције на свим нивоима власти у БиХ, у складу са својим уставним надлежностима, у своје програме рада укључити неопходне реформе за напредак БиХ у процесу придруживања Европској унији ...“.¹ У том смислу, Изјава позива на успостављање „ефикасног и ефективног механизма координације институција свих нивоа власти у БиХ у процесу приступања Европској унији ...“.²
4. Како детаљно разрађујемо у овом дијелу, Република Српска већ усваја реформе у складу са Изјавом и енергично ће радити на подршци и напредовању у реализацији иницијативе.

A. Република Српска реализује амбициозан програм реформи са циљем промовисања запошљавања, раста и европских интеграција.

1. Република Српска креће у усвајање нове рунде привредних реформи које представљају надградњу ранијих мјера на унапређењу привредног и инвестиционог амбијента.

5. У складу са Изјавом и Споразумом за раст и запошљавање, Република Српска наставља са реформама и примјеном закона и прописа усмјерених на

¹ Изјава БиХ, 23. фебруар 2015, у ставу 1 (курзив додат).

² *Id.* (курзив додат).

поједностављивање улагања и развој предузећа. 6. марта 2015. године, на приједлог Владе Републике Српске, Народна скупштина Републике Српске усвојила је 13 реформских закона са циљем растерећења привреде и увођења бољих пракси.

6. Влада Републике Српске своје одређење за спровођење реформи нагласила је и у Економској политици за 2015. годину. У јануару 2015. године формирала је Одбор за реформу привредног система и Одбор за реформу јавног сектора. Овим одборима руководе потпредседници Владе Српске, а уз ресорне министре, у њихов састав су ушли и представници социјалних партнера – синдиката и пословне заједнице. У фокусу рада Одбора за реформу привредног система су активности на доношењу и измјени прописа ради провођења реформе привредног система, сузбијање сиве економије и мјере у области рада и запошљавања. Одбор за реформу јавног сектора ради на дефинисању и координацији активности на провођењу реформи републичке и локалне управе, јавних предузећа, здравственог сектора и образовања.
7. Циљеви су: растерећење привреде и подизање њене ликвидности, ограничење јавне потрошње, стварање ефикасније и рационалније јавне управе и јавног сектора у цјелини, подизање одговорности у трошењу јавних средстава и управљању јавних ресурсима.
8. У складу са поменутиим, већ је разматран први пакет закона: 6. марта 2015. године, на приједлог Владе Републике Српске, Народна скупштина Републике Српске изгласала је 13 реформских закона са циљем унапређења привреде Републике Српске. Ту спадају нови нацрти закона о фискалној одговорности, порезу на добит предузећа, порезу на непокретности, одгођеном плаћању пореског дуга, условима извршавања финансијских обавеза, рачуноводству и ревизији, адвокатури и ауто-осигурању.³ Пакет такође укључује законе о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, Закона о доприносима, Закона о здравственој заштити, Закона о јединственом регистру финансијских извјештаја и Закона о инвестиционим фондовима.⁴ Поред тога, Народна скупштина усвојила је Закон о измјенама и допунама Закона о фискалним касама.⁵ Влада Републике Српске је у том смислу већ припремила и усвојила (09.04.2015. године) и други сет нацрта измјена и допуна одређених законских рјешења и акциони план за сузбијање "сиве економије" и упутила их у парламентарну процедуру. Утврђене измјене закона односе се на измјене и допуне Закона о занатско-предузетничкој дјелатности, Закона о инспекцијама, Закона о пореском поступку, Закона о систему јавних служби и Закона о комуналној полицији.

2. Економске реформе Републике Српске добиле су међународно признање.

9. Нови „једношалтерски“ систем регистрације предузећа, који је заживио у децембру 2013, већ је убрзао формирање нових предузећа. У првој половини 2014. године, број новорегистрованих предузећа порастао је за 47% у односу на исти период у

³ *Окончана Седма посебна сједница: Усвојен сет нацрта реформских закона*, Народна скупштина РС, 6. март 2015.

⁴ *Id.*

⁵ *Id.*

2013.⁶ У Извјештају Европске комисије о напретку у 2014. години, у дијелу који говори о БиХ, похваљује се „напредак Републике Српске на реформама у области регистрација предузећа“.⁷ Како се каже у Извјештају о напретку, "реализација амбициозних реформи усмјерених на привредни амбијент у Републици Српској настављена је током 2013. и почетком 2014. године увођењем једношалтерске регистрације предузећа, која је почела децембра мјесеца 2013. године, смањењем броја обавезних процедура (са 11 на 5) и трошкова оснивања предузећа (са 500-750 на 200 евра).⁸ Нови систем, каже се у Извјештају о напретку, „омогућава уједначавање процедура и омогућава регистрацију предузећа у року од три дана, уз трошак од једне конвертибилне марке“.⁹ У новом документу, Иницијативи за европску стабилност, препоручено је да, ради поједностављивања регистрације предузећа, „све што Федерација треба да уради је да прекопира реформе усвојене у Републици Српској“.¹⁰

10. Протеклих година, Република Српска реализовала је бројне друге економске реформе, као што су: прва „гиљотина“ прописа у региону (процес у ком се укидају непотребни и компликовани прописи), процјена утицаја прописа, нови привредни судови, реформа земљишно-књижних уреда и грађевинске дозволе и нове пореске олакшице за улагања у опрему. Влада Републике Српске је у потпуности либерализовала свој простор за стране инвеститоре, а од 2012. године води програм бриге о страном инвеститору, у оквиру ког Република Српска и општински званичници олакшавају активности страних инвеститора.¹¹
11. У студијама у којима се анализира привредни амбијент Републике Српске хвале се реформе у Републици Српској. Чак и прије нових реформи, у извјештају Свјетске банке из 2011. године „*Лакоћа пословања у југоисточној Европи*“, помиње се највећи град Републике Српске, Бања Лука, као један од два града у региону у којима је забиљежено највеће побољшање привредног амбијента.
12. Насупрот томе, у годишњем извјештају *Doing Business* у дијелу о БиХ (не само конкретним градовима) БиХ је лоше рангирана. Међутим, код процјене привредног амбијента у Републици Српској често није могуће поуздати се у извјештаје о привредном амбијенту у БиХ. Већина њих, попут годишњих извјештаја Свјетске банке, према својој методологији, прате стање у највећем граду, а то је у случају БиХ - Сарајево. Оцјене се најчешће заснивају на примјеру хипотетичког предузећа из Сарајева, чије пословање у највећој мјери диктирају прописи ФБиХ и кантона. Децентрализована структура БиХ омогућила је Републици Српској да развије много повољнији амбијент него Федерација БиХ.
13. Да бисмо илустровали степен у ком се привредни амбијент у Републици Српској и Федерацији БиХ разликује, корисно је сагледати двије категорије у којима, према

⁶ *Више регистрованих предузећа у Републици Српској*, СРНА, 11. јули 2014.

⁷ Европска комисија, Извјештај о напретку БиХ у 2014. години, 8. октобар 2014. године, стр. 41.

⁸ *Id.* стр. 28.

⁹ *Id.* стр. 41.

¹⁰ *Bosnia as Wunderkind of Doing Business, Outline of 14 steps to take*, Иницијатива за европску стабилност, 19. март 2015, стр. 13.

¹¹ *Training Held within Foreign Investor Aftercare Program*, InvestSrpska.net, 27. март 2014.

извјештају Лакоћа пословања, БиХ (Сарајево) биљежи најгоре резултате. У категорији "грађевинске дозволе", међу 189 земаља БиХ заузима 182. мјесто. Насупрот томе, Бања Лука је уз извјештају Свјетске банке стављена на 3. мјесто у тој категорији и то у конкуренцији 22 града у југоисточној Европи.¹² У категорији "оснивање предузећа", Свјетска банка ставља БиХ на 147. мјесто. У Изјави о инвестиционој клими у БиХ, амерички Стејт Дипартмент констатује сљедеће: „Свјетска банка процјењује да је у граду Сарајеву за регистрацију предузећа потребно у просјеку 37 дана и 11 одвојених процедура, што је далеко изнад просјека за регион“. Насупрот томе, у америчком извјештају се констатује да реформа регистрације предузећа из 2013. године „драстично смањује број законских процеса, а почетни извјештаји говоре да је скраћено вријеме регистровања предузећа у Републици Српској и то у просјеку на једну седмицу.¹³

3. Република Српска наставља да ради на усклађивању својих закона и прописа са европским правним тековинама.

14. Република Српска већ годинама предано ради на усклађивању својих прописа са правним тековинама Европске уније и правним актима Савјета Европе . Од 2007. године до данас, кроз процедуру усклађивања са *acquis* прошло је више од 1630 прописа и опшних аката Републике Српске. Ово је неопходно за европске интеграције, зато што у оквиру структуре успостављене Уставом Босне и Херцеговине, велика већина услова који се односе на усклађивање прописа са *acquis* мора бити испуњена на нивоу ентитета. Не мање важно је и то да се усклађивањем са *acquis* прописи Републике Српске доводе на виши ниво, чиме се промовише економски раст и други циљеви. Према извјештајима Европске комисије, Република Српска отишла је значајно даље од Федерације Босне и Херцеговине у остваривању реформи које налажу Споразум о стабилизацији и придруживању и Привремени споразум.

15. У свом Извјештају о напретку у 2014. години, у дијелу који се односи на БиХ, Европска комисија констатује сљедеће: „Влада Републике Српске се и даље ангажује на приближавању нацрта законских прописа са европским правним тековинама“ и да су „административни капацитети Републике Српске за праћење прописа који се тичу Европске уније и даље добри . . .¹⁴ У Извјештају о напретку даље се констатује: „У Републици Српској, Одбор за европске интеграције Народне скупштине тијесно сарађује са владом у оцјени степена усклађености предложених прописа са европским правним тековинама“.¹⁵ У међувремену, „политичке турбуленције“ у Федерацији "имају негативан утицај на усвајање прописа који се тичу Европске уније".¹⁶ Према Извјештају о напретку, „законодавни одбори различитих влада у Федерацији не сарађују системски на хармонизацији прописа нити на приближавању прописа европским правним тековинама“.¹⁷

¹² *Doing Business in South East Europe*, Свјетска банка, 2011, стр. 1.

¹³ *2014 Investment Climate Statement – Bosnia and Herzegovina*, Стејт Дипартмент, јуни 2014, стр. 1.

¹⁴ Европска комисија, Извјештај о напретку БиХ у 2014. години, 8. октобар 2014, стр. 9.

¹⁵ *Id.* стр. 8.

¹⁶ *Id.*

¹⁷ *Id.* стр. 10.

4. За промовисање нових радних мјеста и раста, потребно је расподијелити државну, укључујући војну, имовину у складу са законом.

16. Државна имовина, укључујући војну, мора бити расподијељена у складу са важећим законима како би овај драгоцјен ресурс био на располагању на нивоу ентитета и кантона са циљем промовисања раста и нових радних мјеста.
17. Током 2005. године, високи представник Педи Ешдаун издао је три одлуке којима замрзава сву државну имовину у посједу БиХ, Република Српска и Федерације. Упркос Ешдауновим тврдњама да су одлуке привремене природе, државна имовина је данас, десет година касније, и даље замрзнута.
18. Високи представник Валентин Инцко недавно је провукао на мала врата прописе којима је требало да се одмрзне државна, па и војна имовина, у складу са важећим законом. Исто тако, током извјешајног преиода, у оквиру међународне заједнице дате су изјаве којима се имплицира да би Предсједништво БиХ или Савјет министара могли једнострано да утврде начин располагања државном имовином. Међутим, са становишта права, ни Предсједништво ни Савјет министара БиХ немају такву надлежност. У том погледу, правни ауторитет нема ни високи представник.
19. Република Српска ће подржати само оно рјешење које обухвата сву државну имовину, не само војну имовину, и то у складу са важећим законима. Бошњачке политичке странке, из разлога које смо дали у ранијим извјештајима Републике Српске Савјету безбједности,¹⁸ већ дуго нису спремне да се одмрзне невојна државна имовина, али су сасвим спремне да се одмрзне војна државна имовина. Ако би БиХ одмрзнула само војну имовину, то би значило да ће невојна имовина остати замрзнута у догледној будућности.
20. Није показана никаква ванредна потреба или хитност који би оправдали убрзану или одвојену распоdjелу војне имовине. Наводна потреба да се војна имовина укњижи као власништво Министарства одбране у сврхе чланства у НАТО-у крајње је упитна. У чланицама НАТО-а не постоји јединствена пракса у погледу власништва над имовином која се користи у *сврхе НАТО-а*. Техничка питања, као што је власништво над имовином коју користе војне институције чланице, представљају интерна питања која се уређују домаћим законима те чланице НАТО-а. Поред тога, Министарство одбране БиХ није доказало потребу за додатном имовином.

5. Борба против корупције

21. Као што се констатује у Прилогу 1 Дванаестог извјештаја Савјету безбједности, Република Српска подстиче економски раст интензивирањем борбе против корупције. Република Српска успјешно спроводи мјере борбе против корупције већ неколико година. Студије које је финансирала Европска унија показују да је давање мита упола мање присутно у Републици Српској него у Федерацији БиХ, и много

¹⁸ *Видјети:* Девети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација, мај 2013, дио V-E-1.

мање него на западном Балкану у цјелини.¹⁹ Настојања Републике Српске у борби против корупције стоје у супротности са настојањима на нивоу БиХ, гдје је остварен незнатан прогрес у иницијативама против корупције упркос међународним средствима. Са циљем надградње успјеха постигнутог примјеном ранијих мјера борбе против корупције и подизања културе борбе против корупције на ниво Европске уније, Република Српска сада реализује до појединости разрађен Акциони план за спровођење Стратегије борбе против корупције у периоду 2013 - 2017.

22. Дана 24.04.2015. године конституисана је Комисија Владе Републике Српске за провођење Стратегије за борбу против корупције, чији је предсједник министар правде. Комисију чини 12 чланова међу којима су министри унутрашњих послова, финансија, управе и локалне самоуправе, здравља и социјалне заштите, просвјете и културе, рада и борачко-инвалидске заштите, предсједник Одбора Народне скупштине за безбједност, предсједник Врховног суда, главни републички тужилац, главни ревизор Главне службе за ревизију јавног сектора, предсједник Републичке комисије за утврђивање сукоба интереса.
23. Уз њих, чланове Комисије чини и шест посматрача из реда невладиних организација, медија, академске заједнице, Уније студентата, Савеза синдиката и Уније удружења послодаваца Републике Српске.
24. Исто тако, Влада Републике Српске донијела је одлуку којом је Министарство правде одређено као носилац свих антикорупцијских активности у Републици Српској. У сврху операционализације наведених задатака и пружања административно-техничке подршке, у оквиру Министарства правде формиран је посебан Одсјек за спровођење Стратегије за борбу против корупције.
25. Поред тога, од 1. септембра 2014. године активна је апликација за пријаву сумње на корупцију и друге неправилности. Посредством ове апликације, грађани су у могућности да потписано или анонимно пријаве корупцију или друге неправилности. Апликација је инсталирана на интернет страници Владе, као и званичним интернет страницама свих министарстава и републичких управа. У складу са интерним упутствима, предметне пријаве се просљеђују надлежним институцијама, а лица која пријављују корупцију бивају обавјештена о исходу својих пријава у јасно прописаним роковима.

В. Трошкове и корисност агенција на нивоу БиХ треба помно испитати са циљем утврђивања потребних реформи и испуњавања обавеза из иницијативе Европске уније.

26. У недавно усвојеној Изјави о европским интеграцијама, политичко руководство БиХ обавезује се на „реформе неопходне за успостављање институционалне функционалности и ефикасности на свим нивоима власти“. Да би испунила ову обавезу, БиХ мора да се суочи са оним што је Међународна кризна група назвала „зомбијевска администрација“, на десетине скупих, неефикасних и често

¹⁹ Заступљеност мита од стране предузећа у Републици Српској износи 5,5%, у ФБиХ 13,2%, а на западном Балкану 10,2%. *Business, Corruption and Crime In Bosnia And Herzegovina*, Канцеларија УН за наркотице и криминал (2013) на стр. 16. Преваленција мита од стране појединаца у Републици Српској износи 10,5%, у ФБиХ 25,3%, а на западном Балкану 12,5%. *Id.* стр. 17. *Корупција на западном Балкану*, Канцеларија УН за наркотице и криминал (2011) на стр. 7.

бескорисних агенција на нивоу БиХ формираних у недобровољној и неуставној централизацији БиХ. У периоду након потписивања Дејтонског споразума, високи представник форсирао је централизацију широког спектра функција у супротности са дејтонским Уставом БиХ, који све надлежности, осим свега неколико, даје ентитетима. Како Кризна група наводи: „Високи представник Педи Ешдаун наметнуо је законе којима су уведена широка нова овлашћења државе, понекад на рачун ентитета. Током свог мандата, лидери БиХ увели су много више државних тијела и овлашћења кроз неуставна одступања од Дејтона, али их је Уставни суд у томе подржао.

27. Остављајући по страни неуставност централизованих агенције и нелегитимност одлука и присилу под којом су креиране, већ дуго је јасно да је централизација оптеретила БиХ скупом и неефикасном бирократијом. Кризна група сматра да се „овај образац међународно спонзорисане изградње државе без општег локалног прихватања стално понавља“. Произведена је „поплава“ нових агенција, од којих многе имају просторије и запослене, али не и јасне задатке, тако да раде мало или ништа“. Надаље, Кризна група каже:

Министар из једне странке која се традиционално залаже за изградњу институција на државном нивоу рекао је да постоји двадесетак „бескорисних“ државних агенција: „немамо појма шта раде, али не можемо то рећи у јавности“. Нека државна тијела раде горе од ентитетских институција које су замијенила; један истакнути привредник жалио се да је пројекат извоза пољопривредних производа пропао зато што Канцеларија за ветеринарство БиХ никада није издала дозволе.

Резултат је зомбијевска администрација, која државним службеницима пружа пуно запослење, али грађанима мало услуга. . . . Агенције се множе и раде или лоше или не раде никако, али сваку критику сматрају покушајем да им се подрије независност.

28. Агенције на нивоу БиХ често крше међународне стандарде транспарентности и одговорности.
29. Да би се ови проблеми ријешили, централизоване институције на нивоу БиХ морају се прво подвргнути анализи. Потреба — или излишност — сваке такве институције мора бити сагледана, као и њена ефикасност, транспарентност и оправданост расхода. Корисна средства такве оцјене укључују извјештаје Уреда за ревизију БиХ и годишњи извјештаји коју свака институција БиХ подноси према закону. На основу резултата ових анализа, БиХ могла би укинути растрошне и недјелотворне агенције на нивоу БиХ, а њихове функције вратити ентитетима. Ентитетске агенције биле би ближе и одговорније према грађанима које опслужују, једноставније за реформу и мање подложне политичким застојима који су инхерентни нивоу БиХ, с обзиром на дубоке политичке разлике у гласачким тијелима два ентитета.
30. БиХ се мора позабавити неуспјехом присилне централизације и почети да скида терет нефункционалних агенција. Из тог разлога, приоритет се мора дати реформи институција и агенција *на нивоу БиХ* како би се извршиле обавезе из Изјаве у оквиру

нове иницијативе Европске уније.

С. Република Српска ради на суштинској реформи правосуђа на нивоу БиХ, како налаже Изјава.

31. У оквиру Структурисаног дијалога између Европске уније и БиХ, Република Српска ради на изради реформи којима би се зауставиле тешке злоупотребе у правосуђу у БиХ и систем ускладио са европским стандардима. Испред Европске уније, европски стручњаци понудили су велики број конструктивних приједлога. Структурисани дијалог о правосуђу открио је да правосуђе на нивоу БиХ обилује мањкавостима, а да су модели рада његових институција неспојиви са европским стандардима и представљају повреду међународних споразума о људским, грађанским и политичким правима. О неким кључним реформским напорима говоримо у даљем тексту. Такође треба напоменути да у оквиру структурисаног дијалога учествују и представници Суда и Тужилаштва БиХ предлажући одређена законска рјешења, што представља директно задирање у рад и независност законодавне и извршне власти, а што је у потпуности недопустиво и структурисани дијалог треба да воде представници законодавне и извршне власти.

1. Суд БиХ мора бити реформисан тако да се његова надлежност ограничи на законе на нивоу БиХ, а рјешавање по основу ентитетских закона препусти ентитетским судским системима.

32. Један од најбитнијих проблема на ком се ради у оквиру Структурисаног дијалога је "проширена надлежност" Суда БиХ. Суд БиХ већ годинама противправно проширује своју надлежност на кривична питања која су правно резервисана за ентитетске институције правосуђа тако што намјерно погрешно примјењује члан 7.2(б) Закона о Суду БиХ и друге одредбе Кривичног закона и Закона о кривичном поступку.

33. Битно је имати на уму да је Закон о Суду и Суд БиХ Босни и Херцеговини наметнуо високи представник, странац, и да је њихово сâмо постојање супротно Уставу БиХ. Како је Међународна кризна група истакла у свом посљедњем извјештају, „Дејтон је питања правосуђа додијелио ентитетима, осим државног Уставног суда“.²⁰

34. Међу обећањима која су лидери БиХ дали у Изјави налазе се „мјере за јачање владавине права“, укључујући „обезбјеђивање пуне правне безбједности за свако физичко и правно лице“. Званичници и стручњаци Европске уније закључили су да одредбе о „проширеној надлежности“ из члана 7.2 и пракса Суда у погледу тумачења крше европске стандарде о правној сигурности, као и начело природног судије.

35. На састанку одржаном у јулу 2014. године у организацији ТАИЕХ-а, стручњаци из држава ЕУ објаснили су зашто је постојећи закон неприхватљиви и понудили корисне сугестије у погледу реформи. У закључцима које је ЕК дала након састанка, наглашено је да измијењени закон треба да дефинише објективне и крајње строге параметре за проширену надлежност како би се сузио „преширок простор за дискреционо одлучивање“ Суда БиХ. Надградња напретка који је већ остварен у правцу рјешавања проблема проширене надлежности је од кључног значаја за

²⁰ Извјештај МКГ на стр. 27 (курзив додат).

структурисани дијалог. Све док неопходне реформе не буду реализоване, правосуђе БиХ биће некомпатибилно са начелом правне сигурности и другим стандардима Европске уније.

2. Мора се формирати независан суд који би рјешавао жалбе по одлукама Суда БиХ.

36. Суд БиХ је првостепени суд, али доноси правоснажне одлуке против којих више није могуће уложити жалбу независној судској институцији. Право на жалбу налаже Европска конвенција о људским правима. Европска унија уважила је да је ова ситуација неприхватљива и подржава оснивање посебног и независног апелационог суда чија би надлежност била ограничена на Суд БиХ.

3. Суд БиХ мора извршити пресуду Европског суда за људска права у предмету *Maktouf*.

37. У одлуци Европског суда за људска права у предмету *Maktouf* каже се да је Суд БиХ повриједио људска права оптужених лица када је - слиједећи дугогодишњу праксу Суда - осудио оптужене на основу новог кривичног закона упркос томе што би примјена закона који је био на снази у вријеме извршења кривичног дјела резултирала блажом казном. Како разрађујемо у Прилогу 2, Суд БиХ се на различите начине опире извршењу одлуке Европског суда за људска права у предмету *Maktouf*. На примјер: одбацио је приједлог да се понове поступци у којима је неспорно дошло до кршења одлуке *Maktouf*. Такође је повриједио права оптужених у новим одлукама донесеним послје одлуке *Maktouf* и није учинио ништа да исправи дугогодишња кршења права оптужених у ранијим предметима. Посебно је проблематично што су Суд и Тужилаштво БиХ наставили са праксом подизања и потврђивања оптужница и након одлуке Европског суда за људска права у предмету *Maktouf*, тако да је од доношења поменуте Одлуке до данас против 74 лица потврђена оптужница за кривична дјела ратног злочина по КЗ БиХ, иако је ријеч о кривичним дјелима која су постојала и била прописана КЗ СФРЈ.

4. Ауторитет Високог судског и тужилачког савјета БиХ мора бити ограничен на институције БиХ.

38. Током 2002. године, високи представник је у БиХ наметнуо систем именовања и дисциплинског гоњења судија и тужилаца који је усмјерен на централизовање моћи одлучивања у Високом судском и тужилачком савјету који нема никакву одговорност. Постојећи систем Високог судског и тужилачког савјета није обезбиједио ефикасно правосуђе без корупције, сукоба интереса или националних предрасуда. Овај систем захтијева свеобухватну реформу ради усклађивања са уставном структуром БиХ, европским стандардима и праксом демократских федералних држава у цијелом свијету. На примјер: овлашћење Високог судског и тужилачког савјета да именује, руководи, дисциплинује и смјењује судије и тужиоце мора бити ограничена на Суд и Тужилаштво БиХ.

5. Правосуђе БиХ је нетранспарентно.

39. Правосуђе БиХ функционише на неприхватљиво нетранспарентан начин, чиме јавност ускрађује за информације на које има право и изазива неповјерење. Посебно, нетранспарентан рад Суда БиХ онемогућава његову адекватну оцјену и схватање

начина на који примјењује закон. Поред одлука у предметима ратног злочина, Суд БиХ није објавио текст ниједне пресуде од јесени 2012. године, када је престао да их објављује. Објављивање одлука у предметима ратног злочина поново је почело недавно, након двије године тајности. Суд често чека неколико седмица прије него што објави оптужнице и остале одлуке. Суд БиХ такође често одбија — без образложења — да удовољи конкретним захтјевима да се доставе одлуке, а који су достављени у складу са Законом о слободном приступу информацијама БиХ.

40. Током прошле године, Суд је учинио своје активности чак и мање транспарентним када је изненада са интернет странице повукао своје раније седмичне извјештаје о раду, који су често једини начин да се утврди које одлуке је Суд донио у погледу оптужених. Поред брисања цјелокупне дугогодишње активне извјештаја о раду, Суд сада брише сваки извјештај о раду одмах по објављивању новог. Ускраћивање приступа јавности овим извјештајима може да служи само једној сврси, а то је: скривање активности Суда.
41. Тужилаштво БиХ уклонило је са интернета све оптужнице 2010. године, а у фебруару 2012. године престало да доставља оптужнице чак и на посебан захтјев.²¹
42. 7. октобра 2014, радна група Високог судског и тужилачког савјета утврдила је да су пресуде Суда БиХ јавне и да се морају објављивати без обзира на природу и тежину кривичних дјела.²² Међутим, Суд БиХ и даље све одлуке држи даље од јавности, осим одлука у предметима ратног злочина.

D. Дискриминација српских жртава ратних злочина и заштита Бошњачких званичника у правосуђу БиХ мора престати

43. Сви ратни злочини морају бити процесуирани и кажњени, без обзира на националност починилаца и жртава. Нажалост, Тужилаштво БиХ дискриминише српске жртве ратних злочина према утврђеном обрасцу. Тиме се негира равноправност Срба пред законом на коју имају право, и подрива помирење.

1. Република Српска се оштро противи недавној одлуци Тужилаштва БиХ да не отвори истрагу против предсједавајућег Представничког дома БиХ због његове умјешаности у злочине које је починио одред Ел Муцахид.

44. Скорији примјер је одлука Тужилаштва БиХ да чак и не истражи нове доказе који актуелног предсједавајућег Представничког дома БиХ повезују са ратним злочинима која је починио одред Ел Муцахид, један од варварских претеча Исламске Државе. Одред Ел Муцахид био је садистичка јединица Армије Републике БиХ, која је рутински мучила српске заробљенике и одрубљивала им главе. Многи бивши припадници Ел Муцахида, из БиХ и иностранства, придружили су се Исламској Држави.
45. Мирсад Кебо, бивши потпредсједник Федерације БиХ и бивши члан бошњачке Странке демократске акције недавно је доставио Тужилаштву БиХ неколико хиљада страница доказног материјала о ратним злочинима против Срба. Материјал који је

²¹ Селма Учанбарлић, *Indictments and War-Crimes Verdicts Can Be Online*, BIRN BiH, 7. октобар 2014.

²² *Id.*

Кебо доставио укључује и доказе да је Шефик Џаферовић, садашњи предсједавајући Представничког дома БиХ и потпредсједник Странке демократске акције, био саучесник у звјерствима одреда Ел Муцахид. Током рата, Џаферовић је био начелник Одјелјења крим полиције Државне безбједности у Зеници, које је служило као штаб Одрода. Кебин доказни материјал, на примјер, садржи документе који показују да је Џаферовић био удаљен свега десетак метара када је припадник Одрода одрубио главу српском цивилу у Возући. Кебин материјал такође садржи доказе против Сакиба Махмуљина, ратног команданта 3. корпуса Армије БиХ, за ког је Међународни кривични трибунал за бившу Југославију (МКСЈ) утврдио да је спроводио *de jure* и ефективну контролу над одредом Ел Муцахид. Међутим, 11. марта 2015. године, Тужилаштво БиХ одлучило је да неће уопште ни испитати доказе против Џаферовића и Махмуљина.

2. Заштита бошњачких функционера и политиче елите од процеусирања ратних злочина је сталан проблем и мора се прекинути.

46. То није први пут да је главни тужилац опструисао истрагу против високопозиционираног политичара из Странке демократске акције који је повезан са Ел Муцахидом. Главни тужилац злоупотребљава своју позицију моћи и штити Шемсудина Мехмедовића, посланика у Парламентарној скупштини БиХ и потпредсједника Странке демократске акције, од истраге за ратне злочине. Током 2009. године, Тужилаштво БиХ отвара истрагу против Мехмедовића за ратне злочине, али, према наводима Државне агенције за истраге и заштиту БиХ, Тужилаштво до данашњег дана омета истрагу. 2013. године, СИПА хапси Мехмедовића, на основу доказа о пријетњи свједоцима и службеницима СИПЕ, али Тужилаштво одмах наређује његово ослобађање. Након хапшења, главни тужилац БиХ почиње рат против директора СИПЕ, Горана Зупца. На интернет страници Тужилаштва, почиње да објављује пријетње и жучне нападе против њега. У мјесецу јуну 2014, Тужилаштво БиХ подиже отворено политичку оптужницу против Зупца на основу навода да није спријечио оштећење државних објеката током фебруарских немира у градовима ФБиХ. Коришћење тужилачких овлашћења за убирање политичких поена је анатема на владавину права.

3. Протест чланова политичких странака у Представничком дому БиХ против предсједавајућег Дома је разумљив; међународна заједница мора осудити Тужилаштво БиХ због неизвршавања обавеза.

47. Као одговор на Кебине доказе против Џаферовића, чланови Представничког дома из редова СНСД-а и ДНС-а (странака владајуће коалиције) и СББ-а (значајне бошњачке странке) поднијели су захтјев да се Џаферовић разријеша са мјеста предсједавајућег. Када је Представнички дом одбио да захтјев стави на дневни ред, чланови СНСД-а, ДНС-а и СББ-а изашли су са сједнице у знак протеста. СНСД и ДНС и даље напуштају сједнице у знак протеста због сталног одбијања да се смјена Џаферовића стави на дневни ред и политичке одлуке Тужилаштва БиХ о непокретању истраге. Иако су СДА и неке њене присталице из редова међународне заједнице оштро критиковали ове протесте, Влада Републике Српске сматра да су сасвим прикладни и оправдани. То је грађански и законски начин изражавања згражавања због Џаферовића на мјесту предсједавајућег Предсједничког дома у свјетлу доказа о његовој умијешаности у звјерства која је над српским жртвама

починио одред Ел Муцахид.

48. Док се свијет здружује у настојањима да порази ИСИС, сада је, више него икад, важно да се истраже и процесуирају починиоци звјерстава Ел Муцахида — и сви они који их штите. Упркос томе, из међународне заједнице у јавност није стигла ниједна ријеч забринутости због одбијања главног тужиоца да отвори истрагу.
49. Како је разрађено у Прилогу 3. овог извјештаја, заштита политичара из СДА од стране Тужилаштва БиХ дио је ширег обрасца дискриминације српских жртава ратних злочина. У Извјештају, ову дискриминацију показујемо статистичким подацима и примјерима, укључујући и чињеницу да никада нико није позван на одговорност због многоструких језивих убистава српских заробљеника која је починио Ел Муцахид. Влада Републике Српске има законску и моралну обавезу према својим грађанима да обезбиједи да се ова ужасна звјерства почињена над њеним грађанима правично казне и мора предузети кораке да се то и деси. Међународна заједница мора да затражи да Тужилаштво БиХ обавља своју дужност без обзира на националну или страначку припадност.

Е. Република Српска подржава и друге реформе на нивоу цијеле БиХ са циљем промовисања европских интеграција.

1. Република Српска подржава успостављање механизма координације на свим нивоима управљања, како је наведено у Изјави, мада подјеле унутар Федерације БиХ за сада спречавају договор.

50. Кључно питање за европске интеграције БиХ и будући успјех је успостављање ефикасног и дјелотворног механизма координације на основу уставних надлежности сваког нивоа управљања. Лидери у БиХ морају договорити и успоставити такав механизам координације у најскоријем року, пошто су се на то обавезали Изјавом. Договор ће бити могућ ако буде постојала политичка воља у Федерацији БиХ. У октобру 2013. године, чинило се да је питање успостављања механизма координације рада на питањима европских интеграција надомак рјешења. Највиши челници БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ, уз помоћ Европске уније, постигли су висок степен сагласности. Постигнуто је рјешење у погледу Републике Српске; једина преостала питања односила су се на ствари које је требало ријешити у оквиру Федерације БиХ, у погледу положаја и улоге њених кантона. Нажалост, лидери Федерације БиХ нису били у стању да ријеше међусобне разлике у погледу тих питања.

2. Подјеле унутар Федерације БиХ спречавају Извршење пресуде у предмету *Сејдић-Финци*.

51. Напори на извршењу пресуде Европског суда за људска права у предмету *Сејдић - Финци против БиХ* слиједи сличан образац као и договори око механизма координације - рјешење је већ договорено у погледу Републике Српске, али се чека договор у погледу Федерације БиХ. У октобру 2013. године, челници седам водећих странака у БиХ, уз помоћ Европске уније, договорили су да два члана Предсједништва БиХ буду директно бирања из Федерације БиХ, а један да буде

директно биран из Републике Српске (без националног предзнака).²³ Иако је овим договором ријешено питање у погледу Републике Српске, начин избора два члана Предсједништва из Федерације БиХ остаје отворено питање. Нажалост, бошњачке и хрватске странке из Федерације БиХ до данас нису постигле договор о тој посљедњој неријешеној препреци пред извршењем пресуде у предмету *Сејдић-Финци*.

II. Дејтонска структура БиХ је нужна за стабилност и функционално управљање које налажу европске интеграције.

A. Уставна структура БиХ, установљена Дејтонским споразумом, од суштинског је значаја за стабилност.

52. Република Српска апелује на Савјет безбједности и међународну заједницу да поштује потребу и за широком аутономијом ентитета и заштитом конститутивних народа, како је наведено у Уставу БиХ, који је саставни дио Дејтонског споразума. Република Српска је определијелена да поштује Дејтонски споразум. Као што је предсједник Додик недавно изјавио: „Одлучни смо у томе да Републику Српску градим у оквиру надлежности из Устава БиХ и Дејтонског споразума“.

53. Устав БиХ одржава стабилност и демократску власт у БиХ кроз федералну, двоентитетску структуру и различите механизме који су пажљиво конципирани тако да заштите ентитете и три конститутивна народа БиХ. Застој између бошњачких и хрватских странака у БиХ у погледу извршења одлуке Европског суда за људска права у предмету *Сејдић-Финци*²⁴ показује осјетљивост равнотеже постигнуте у дејтонском Уставу. Застој је наслутио судија Ђовани Бонело у издвојеном мишљењу у овом предмету, у ком наглашава „јасну и присутну опасност од дестабиловања националне равнотеже“²⁵ која је успостављена дејтонским Уставом. Дејтонски споразум, сматра судија Бонело,

искован је у дуготрајним и упорним преговорима чији је циљ био креирање институционалних тијела готово искључиво на основу система провјера и равнотежа између три зарађена народа. Коначно, то је најнестабилнија равнотежа која је мукотрпно постигнута, а резултирала крхком трипартитном симетријом рођеном из неповјерења и његованом из сумње.

Једино је дјеловање те филигранске конструкције угасило пакао који је БиХ била. Та архитектура можда и није савршена, али је једина која је натјерала ривале да динамит замијене дијалогом. Заснована је на дистрибуцији моћи, скрпаној до најтањих појединости, гдје се уређује начин на који ће три народа вршити подјелу валсти у различитим репрезентативним органима државе.

²³ БиХ: Договор о начину постизања рјешења о горућим питањима, Европска комсија, 1. окт. 2013.

²⁴ Република Српска већ дуго подржава хитно спровођење одлуке у предмету Сејдић-Финци (приједлог Република Српска подржала су два тужитеља у овом предмету). Република Српска подржава укидање националног предзнака испред носилаца функција на нивоу БиХ из РС. Неспровођење одлуке Сејдић-Финци у цијелости је узроковано застојем договора хрватских и бошњачких странака о начину рјешавања овог питања у погледу носилаца функција на нивоу БиХ из ФБиХ.

²⁵ *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговина*, [GC], бр. 27996/06 и 34836/06), ЕCHR 2009, Издвојено мишљење судије Бонела, на стр. 56.

Дејтонски споразум је прецизношћу хемичара дозирао тачне етничке омјере рецепта за мир.²⁶

54. Дејтонски устав уважава чињеницу да стабилност БиХ зависи од снажних уставних механизма заштите за сва три конститутивна народа од ризика дискриминације или повреде од стране другог или оба конститутивна народа. Ове заштите дате су, између осталог, у облику трипартитног предсједништва БиХ и могућности представника конститутивних народа да изјаве да је одређени законски пропис деструктиван по његове виталне националне интересе. Како јасно показује дуготрајна и тешка дебата о томе како измијенити Устав БиХ ради извршења одлуке Европског суда у предмету Сејдић-Финци, уставни механизми заштите за сваки од три конститутивна народа и даље су потреба коју дубоко осјећа већина грађана. Како је Међународна кризна група констатовала у свом посљедњем извјештају о БиХ, „чисто грађанска држава је незамислива за Србе и Хрвате.“²⁷ Република Српска није усамљена у бојазнима у погледу заштите права конститутивних народа БиХ. Нова предсједница Хрватске подржала је напоре хрватских политичких странака на пуној заштити права Хрвата као конститутивног народа.²⁸
55. Устав резервише већину функција власти за ентитете и уводи остале значајне механизме, као што су могућност да двије трећине чланова Представничког дома из једног ентитета уложи вето на одређени пропис. Уставни механизми који штите интересе конститутивних народа и ентитета значе да прописи о спорном питању морају бити производ договора и консензуса умјесто диктата просте већине. То је изазов, али је нужан за стабилност у БиХ и заштиту конститутивних народа од репресије или маргинализације. Штавише, како је објашњено у одјељку III-Б, ови уставни механизми заштите били би у много мањој мјери спорни да ниво БиХ поштује уставне границе своје надлежности.

В. Функционално управљање налаже да ниво БиХ поштује своје уставне границе.

56. Као што посматрачи БиХ знају, често је изузетно тешко постићи политички консензус потребан за дјеловање на нивоу БиХ. То не изненађује пошто постоји оштра разлика у ставовима између изборног тијела у Републици Српској и Федерацији БиХ и између гласача из три конститутивна народа.
57. Проблеми у постизању консензуса на државном нивоу су својствени вишенационалном државном уређењу као што је случај са БиХ. Према Уставу БиХ, како је написан, међутим, то је требало да буде рјешив проблем. То је зато што је уставом успостављен федерални систем који строго ограничава надлежности нивоа БиХ, чиме су на минимум сведене одлуке које је потребно донијети на нивоу БиХ.
58. Нажалост, данашња управа у БиХ не придржава се уставног мандата којим је успостављен децентрализован федерални систем. Недуго након Дејтонског споразума, високи представник је почео и постепено консолидовао овлашћења на

²⁶ *Id.* стр. 53.

²⁷ Извјештај МКГ под ii.

²⁸ Елвира М. Јукић, *Croatia's New President Faces Questions on Bosnia Visit*, BALKAN INSIGHT, 27. фебруар 2015.

нивоу БиХ супротно Уставу. Високи представник је прво себи дао широка „бонска овлашћења“ којима је истиснуо цјелокупан демократски систем успостављен Уставом. Онда је та овлашћења искористио за доношење диктаторских одлука — понекад директно, а понекад индиректно – са циљем систематичног централизовања власти у Сарајеву.

59. Дејтонски уставни систем, конципиран тако да на минимум сведе могућност политичког конфликта, преокренут је наглавачке како би се та могућност максимално повећала. Преношење великог броја надлежности, које је извршио високи представник, у *степену у ком је најтеже постићи консензус*, рецепт је за растрошну и недјелотворну власт. Процес централизације на челу са високим представником резултирао је неефикасним институцијама и дисфункционалном политиком која карактерише ниво данашње БиХ.
60. Република Српска ради на враћању управе у БиХ на федералну структуру успостављену Уставом. Ако би ниво БиХ управљао само оним подручјима за која су му дата уставне надлежности, скоро да уопште не би било могућности да дође до политичког конфликта између ентитета и конститутивних народа. Ниво БиХ могао би да усмјери своју енергију на то да добро обавља своје надлежности умјесто да расипа средстава дуплирајући или уплићући се у надлежности које су Уставом повјерене ентитетима. Република Српска се не залаже за слабу или неефикасну БиХ; Република Српска тражи да ниво БиХ буде снажан и дјелотворан у обављању својих уставних надлежности, и да његова моћ буде ограничена на те надлежности.

С. Децентрализована структура БиХ омогућава експериментисање са политикама без консензуса на нивоу цијеле земље.

61. Децентрализована структура БиХ и њен Устав ентитетима дају могућност да усвајају реформе које би биле немогуће на нивоу БиХ, с обзиром на инхерентну потешкоћу постизања консензуса на нивоу цијеле БиХ. То ентитетима омогућава да уче из успјеха и неуспјеха политика друге стране. Како је наведено у дијелу I, Република Српска усвојила је широк спектар реформи са циљем унапређења привредног амбијента, ускладила своје закона са европским стандардима и на друге начине промовисала привредни развој — што су све кораци које Федерација БиХ предузима уз много веће оклијевање. Када би БиХ била у потпуности унитарна држава, овакве реформе биле би скоро немогуће. Потешкоће у постизању консензуса на нивоу БиХ успориле би реформске напоре, нарочито с обзиром на оклијевање Федерације БиХ да донесе реформе.
62. Генерално се сматра да Република Српска функционише ефикасније од Федерације БиХ. У свом последњем извјештају о БиХ, Међународна кризна група опширно говори о проблемима управљања у Федерацији БиХ, али каже да „проблеми Републике Српске нису структурни и не налажу тренутну реформу“.²⁹ У истом извјештају каже се да је Народна скупштина Републике Српске „најефикасније законодавно тијело у БиХ“.³⁰ Овакве разлике наглашавају значај аутономија ентитета у уставном систему БиХ.

²⁹ Извјештај МКГ на стр. 21.

³⁰ Извјештај МКГ на стр. 22.

D. Децентрализација је досљедна политици европских интеграција и пракси у државама чланицама.

63. Децентрализована уставна структура БиХ не представља сметњу чланству у Европској унији, што и званичници Европске уније често наглашавају.

64. На примјер: у децембру 2012. године, европски комесар за проширење Штефан Филе изјављује сљедеће: „Децентрализована структура БиХ није препрека за процес европских интеграција“. Током 2011, други званичник са врха Европске уније истиче: „БиХ мора бити у стању да усваја, реализује и спроводи законе и правила Европске уније. *На БиХ је да изабере концепт који ће довести до овог резултата*“.³¹

65. У интервјуу који је дао у јануару 2012. године, шеф Делегације Европске уније / специјални представник Европске уније, амбасадор Петер Соренсен, изјављује сљедеће:

Треба да нагласим да Европска унија уважава специфичан уставни поредак БиХ. То подржавамо и молим вас да имате на уму да многе постојеће државе чланице такође имају различите облике унутрашње структуре.³²

66. Ни од једне државе чланице или државе са статусом кандидата за чланство није тражено да промијени своју уставну структуру са децентрализованог федералног система на централизован систем да би се квалификовала за приступање Европској унији. То се не тражи ни од БиХ, били су јасни званичници Европске уније.

67. Децентрализовани систем БиХ такође је у складу са будућим обавезама БиХ као чланице Европске уније. Компатибилност децентрализованих структура са чланством у Европској унији сваки дан показују постојеће чланице Европске уније, као што су Њемачка, Шпанија, Белгија и Италија.

68. Како Међународна кризна група констатује у свом посљедњем извјештају, „Босна је, у ствари, снажно децентрализована федерација и таква ће и остати. Нема ништа лоше у њеном базичном концепту; децентрализација је уобичајена и све присутнија у Европи“.³³

E. Позив да се врате ентитетске надлежности и заштите конститутивни народи

69. Република Српска већ годинама енергично тражи реформе којима би се надлежности БиХ и ентитета вратиле на оно што Устав БиХ, као Анекс Дејтонског споразума, налаже. Како објашњавамо у Извјештају, неуставна централизација надлежности на нивоу БиХ наслијеђе је из периода када је високи представник примјењивао присвојена овлашћења путем одлука. Поред тога што је неуставна – и нелегално извршена путем одлука или под принудом – централизација надлежности

³¹ Коментари Стефана Санина, замјеника генералног директора Генералне дирекције за проширење, 24. јануар 2011., НЕЗАВИСНЕ НОВИНЕ, *Бх. лидери немају политичку културу*, 24. јануар. 2011. (курзив додат).

³² Делегација ЕУ, интервју са амбасадором Петером Соренсеном за часопис Спољнотрговинске коморе БиХ, Инфоком, 18. јануар 2012.

³³ Извјештај МКГ на стр. 35.

довела је до неприхватљиво недјелотворног и неефикасног управљања и укидања битних уставних заштита конститутивних народа БиХ. Нажалост, бошњачке странке у БиХ, често уз подршку високог представника и других припадника међународне заједнице, показују нефлексибилност у одбрани садашњег неуставног и нефункционалног стања. У том контексту СНСД, највећа странка владајуће коалиције у Републици Српској, усваја декларацију 25. априла, у којој се каже:

Уколико до краја 2017. године не буде видљивих процеса и мјерљивих резултата успостављања позиције Републике Српске у складу са Анексом 4. Дејтонског мировног споразума, Народна скупштина Републике Српске треба у току 2018. године расписати референдум о самосталном статусу Републике Српске.

На основу резултата референдума, органи власти Републике Српске сходно улози стране утврђене Анексом 4. Дејтонског мировног споразума, Федерацији ће предложити мирно раздруживање и обострано истовремено признање.

Да се на простору БиХ, од тада самосталних држава формира Унија држава БиХ, са отвореним границама, слободним кретањем људи и роба.

70. Након усвајања Декларације, предсједник Додик, који такође обавља функцију предсједника СНСД-а, истакао је да Република Српска жели да остане у БиХ, али да надлежности Републике Српске заштићене уставом у домену правосуђа, финансија и других области морају бити враћене.³⁴

71. СНСД није усамљен у ставу да је постојеће стање у БиХ неодрживо. На примјер: највећа хрватска странка, Хрватска демократска заједница (ХДЗ), недавно је позвала на додатну децентрализацију постојеће структуре власти и заштиту права конститутивних народа БиХ. Предложена промјена гарантовала би ауторитет кантонима са хрватском већином у Федерацији који би био сличан аутономији која правно припада ентитетима у складу са Анексом 4. Дејтонског споразума. Предсједник ХДЗ-а, Драган Човић, члан Предсједништва БиХ, изјавио је следеће: "Желимо направити промјене у унутрашњој организацији БиХ, јер овако организована БиХ не може преживјети".

III. БиХ, као највећи европски извозник бораца у ИСИС по глави становника, посебно мора бити на опрезу када је ријеч о тероризму.

72. По броју бораца које даје у ИСИС по глави становника, БиХ је четврта у свијету и прва у Европи.³⁵ Дакле, БиХ, много више него било која друга земља у Европи, мора бити крајње на опрезу од пријетње радикалног исламског насиља, укључујући извоз

³⁴ Српска има право да одлучује о својој судбини, СРНА, 27. април 2015.

³⁵ На основу података Међународног центра за студије радикализације и политичког насиља, *Foreign fighter total in Syria/Iraq now exceeds 20,000; surpasses Afghanistan conflict in the 1980s* [Укупан број страних бораца у Сирији / Ираку данас прелази 20.000; премашио афганистански сукоб осамдесетих година], 26. јануар. 2015, цитирано у: Swati Sharma, *Map: How the flow of foreign fighters to Iraq and Syria has surged since October*, WASHINGTON POST, 27. јануар. 2015.

бораца за ИСИС и друге сихадистичке покрете. Нажалост, неки у Сарајеву поричу степен пријетње. У интервјуу који је дао 24. априла 2015. године, први замјеник високог представника, на питање да ли постоји одређени ризик од насилног екстремизма у БиХ, одговара да "не постоји ништа што БиХ чини подложнијом одређеним пријетњама у односу на било коју другу земљу". За разлику од арогантних тврдњи ОХР-а, Република Српска константно упозорава на растућу пошаст тероризма. Испоставило се да су страховања Републике Српске оправдана.

А. Смртоносан терористички напад на полицију Републици Српској у Зворнику извршен 27. априла

73. Дана 27. априла 2015. године, наоружани мушкарац за ког се вјерује да је повезан са вехабијским покретом, извршио је напад на полицијску станицу у Зворнику за вријеме примопредаје смјене. Узвикујући „Алаху екбер“ отворио је ватру на полицајце Републике Српске из двије аутоматске пушке. Убио је полицајца Драгана Ђурића и ранио још два полицајца. У вези са нападом, ухапшена су два лица. Велику забринутост представља чињеница да се једно лице недавно вратило из борби у Сирији.³⁶ Ово наглашава реалност чињенице да исламски радикали не само да одлазе из БиХ у борбе у Сирији, него се и враћају кући да врше терористичке акте у БиХ. Напад у Зворнику посебно брине Владу Републици Српској зато што су мета били институција и службеници Републике Српске, и то они који су задужени за очување мира и безбједности.
74. Реагујући на терористички напад, предсједник Додик сазвао је састанак представника свих безбједносних агенција у Републици Српској и представнике Републике Српске у Предсједништву и Савјету министара БиХ са циљем координисања адекватног одговора на терористички напад. Након опсежних консултација, учесници састанка усагласили су заједнички став. Осудили су терористички напад и закључили сљедеће: приоритет је спријечити опасност од тероризма; терористички акт представља напад на институције система Републике Српске; тероризам је највећа безбједносна пријетња у БиХ, која безбједносну ситуацију у БиХ чини сложеном; БиХ је плодно тло за ширење тероризма. Такође, на заједничком састанку изражена је пуна подршка координацији полицијских агенција, те наглашена потреба размјене безбједносних информација између свих нивоа власти у БиХ, посебно имајући у виду да надлежне институције на нивоу БиХ своја оперативна сазанања о могућем терористичком нападу на територији земље нису на адекватан начин анализирале, нити их у одговарајућој мјери подијелиле са највишим званичницима ентитета или надлежним представницима њихових власти. Учесници састанка упутили су позив грађанима Републике Српске и БиХ да очувају мир и толеранцију, спријече ширење дезинформација и уздрже се од говора мржње.
75. У својим ријечима и дјелима након зворничког напада, званичници Републике Српске настојали су да ублаже националне тензије и спријече насиље. Предсједник Додик састао се са потпредсједником Републике Српске из реда бошњачког народа, Рамизом Салкићем, и изјавио сљедеће: „Ниједан чин не треба идентификовати с народном којем припада нападач“, те нагласио да се не смију кривити Бошњаци.³⁷

³⁶ Дариа Сито-Сучић, *Man who fought in Syria detained in Bosnia over police killing*, REUTERS, 28. април 2015.

³⁷ *Bosnia mourns victim of attack in Zvornik*, TURKISH WEEKLY, 29. април 2015.

Предсједница Владе Жељка Цвијановић апеловала је да се очувају мир и толеранција и позвала грађане да не шире панику и дезинформације.³⁸ Исто вече након напада, одржана је хитна сједница Владе Републике Српске, на којој је одлучено да се подигне ниво безбједности у Републици Српској, не само ради спречавања нових напада, него и спречавања националне одмазде против Бошњака и њихове имовине.³⁹ Након напада, предсједник Народне скупштине Републике Српске, Недељко Чубриловић, позвао је на мир и толеранцију.⁴⁰

76. Основна одговорност Владе Републике Српске је да води рачуна о безбједности својих грађана и Влада ће наставити да интензивно сагледава наредне кораке на спречавању нових напада радикалних исламиста.

В. Коријени и историјат тероризма у БиХ

77. Иако је пошаст тероризма повећала учешће и повратак Бошњака из борби за ИСИС и друге сиахистичке покрете, тероризам је дугогодишњи проблем у БиХ. Озбиљне пријетње од тероризма у Републици Српској и БиХ вуку коријен из грађанског рата деведесетих година прошлог вијека, када су радикалне исламске организације и борци дошли из цијелог свијета да се боре у БиХ и иза себе оставили терористички покрет који од тог времена БиХ не даје мира. На примјер: 2010. године, вехабијски терористи поставили су бомбу испред полицијске станице у Бугојну у централној Босни, убивши полицајца Тарика Јубушкића и повриједивши још шест лица. У октобру 2011. године, још један вехабијски терориста, наоружан пушком АК-47 и ручним бомбама, напао је америчку амбасаду у Сарајеву, погодивши је са 105 метака.

78. Радикални исламистички покрет, који је пустио коријен у БиХ током ратних деведесетих година прошлог вијека, помогао је да се БиХ претвори у плодно тло за регрутовање терористичких снага. Иако се већина муслимана у БиХ опире исламском радикализму, значајна мањина га подржава. Анекта коју је 2013. године објавила истраживачка кућа Пју показује да 15% муслимана у БиХ подржава увођење шеријата.⁴¹

79. Високопозиционирани званичници БиХ из редова СДА, укључујући актуелног предсједника Представничког дома БиХ, повезују се са једним од претеча ИСИС-а: одредом Ел Муџахид, који је током рата деведесетих година рутински мучио српске заробљенике и одрубљивао им главе. У чланку објављеном у *The Guardian* 1996. године, муџахидини се описују као "нека врста паравојне гарде" Странке демократске акције и констатују њихови блиски односи са Шемсудином Мехмедовићем, који је сада члан Заједничке комисије за одбрану и безбједност у Парламентарној скупштини БиХ.⁴² Многи ИСИС-ови регрути су бивши борци

³⁸ *Id.*

³⁹ Елвира М. Јукић, *Bosnia Police Station Attack Raises Ethnic Tensions*, BALKAN INSIGHT, 28. април. 2015.

⁴⁰ *Српска има „право да се брани“ – Додик*, В92, 28. април 2015.

⁴¹ Pew Research Center, *The World's Muslims: Religion, Politics and Society*, 30. април 2013.

⁴² John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, THE GUARDIAN, 9. јули 1996.

одреда Ел Муцахид,⁴³ укључујући најмање једно од шест лица поријеклом из БиХ против којих су Сједињене Америчке Државе ове године подигле оптужницу због слања новца и материјалних средстава ИСИС-у.⁴⁴

80. Као земља из које је неколико стотина лица већ отишло да се бори раме уз раме са радикалним исламским снагама у Сирији и Ираку, БиХ се несумњиво суочава са израженијом пријетњом од тероризма, о чему свједочи смртоносни терористички напад на полицијску станицу Републици Српској извршен 27. априла. Република Српска ће преузети активну улогу у борби против тероризма ради заштите својих грађана. Ови напори морају се интензивирати у предстојећим мјесецима и годинама. Република Српска позива све нивое власти у БиХ да повећају будност и зауставе терористичко регрутовање и спријече оне који подржавају радикалне исламистичке снаге у Сирији да терор донесу кући.

IV. Остала кључна питања

А. Канцеларију високог представника треба затворити, а његово деструктивно уплитање у управљање БиХ одбацити.

81. Како већина у међународној заједници данас признаје, присвојена овлашћења ОХР-а у погледу наметања закона, смјене изабраних функционера и кажњавања појединаца без дужног процеса су незаконита и подривају политички развој БиХ. Република Српска потврђује ставове из Прилога 1 свог Десетог извјештаја Савјету безбједности УН, у коме се детаљно говори о томе зашто присвојена „бонска овлашћења“ високог представника крше Дејтонски споразум и грађанска и политичка права грађана БиХ. У истом документу објашњава се начин на који присуство ОХР-а подрива политички развој БиХ. У једној од кључних препорука Међународне кризне групе (МКГ) у посљедњем извјештају о БиХ наводи се сљедеће: „Члановима Савјета за имплементацију мира (РИС), посебно Европској унији и Сједињеним Америчким Државама: односите се према БиХ као према нормалној држави тако што ћете затворити Канцеларију високог представника, распустити РИС и бити покровитељ резолуције Савјета безбједности Уједињених нација у којој ће се поздравити ови кораци“.⁴⁵ Иако је ОХР изгубио значајну подршку међународне заједнице, високи представник је недавно поново нагласио присвојене и бесправне "извршне моћи" над грађанима БиХ.⁴⁶

82. Штавише, уплитање ОХР-а у унутрашње послове БиХ и даље подрива управљање. Често, када различите странке у БиХ пређу преко националних и ентитетских граница са циљем рјешавања битних питања, ОХР саботира договор прије него што уопште буде реализован. На примјер: амбасадор Инцко је на мала врата увео прописе БиХ којима би се ријешио дугогодишњи застој у погледу питања државне имовине и реализовала одлука Уставног суда из 2012. године. Амбасадор Инцко оправдава саботажање прописа од стране ОХР-а тако што себе ставља на мјесто Уставног суда БиХ и изражава своју беспредметну „забринутост“ о томе да ли би се

⁴³ Timothy Holman, *Foreign Fighters from the Western Balkans in Syria*, CTC Sentinel (Combating Terrorism Center at West Point), јуни 2014, на стр. 9

⁴⁴ Рамиз Хоџић Сики био у одреду 'Ел-Муцахид,' ДНЕВНИ АВАЗ, 10. фебруар 2015.

⁴⁵ Извјештај МКГ под ii.

⁴⁶ *Интервју са високим представником Валентином Инцком*, ОСЛОБОЂЕЊЕ, 30. март 2015.

тим прописима адекватно извршила одлука из 2012. године. Савјет безбједности и остали припадници међународне заједнице треба да прихвате да је вријеме да се ОХР затвори и, све док ОХР буде постојао, одбаце деструктивно уплитање високог представника у управљање БиХ.

В. Сребреница

83. Република Српска је давно и једногласно осудила злочине које су Срби починили над Бошњацима у Сребреници 1995. године. У априлу 2015. године, предсједник Републике Српске Милорад Додик отишао је у Сребреницу, положио вијенац на спомен-обилежје и понудио да помогне финансирање догађаја којима ће ове године бити обилежена 20. годишњица злочина.⁴⁷ Начелник општине Сребреница, Тамил Дураковић, Бошњак, похвалио је Додикову одлуку да дође у посјету, назвавши је „историјским чином, позитивном посјетом која ће умногоме релаксирати односе између Општине Сребреница и Владе, односно ентитета Републике Српске“.⁴⁸
84. Како је предсједник Републике Српске Милорад Додик рекао у марту 2015. године, велики злочин у Сребреници је „највећа мрља на Србима и кукавички чин“. Мора се наставити са привођењем починилаца убистава у Сребреници правди. Међутим, резолуција Генералне скупштине Уједињених нација, која издваја само патњу једног народа у рату у ком су кроз велику патњу прошли припадници свих народа, подрила би помирење у БиХ и неправично унизила невинне Србе. Чланице Уједињених нација треба да одбију сваку резолуцију те врсте.

С. Савјет безбједности треба да престане са примјеном Поглавља VII Повеље Уједињених нација.

85. Позната је чињеница да БиХ не представља пријетњу по међународни мир и безбједност. У свој последњем извјештају о БиХ, Међународна кризна група каже: „Данашња Босна је у миру, уз минималну опасност од поновног избијања оружаног сукоба. Животни стандард изједначен је са стандардом у сусједним земљама; њени градови, путеви, мостови, цамије и цркве обновљени су и поправљени. Бивши непријатељи се друже преко некада непроходне границе између ратних супарника без икаквог размишљања“.⁴⁹
86. Савјет безбједности имао је слична запажања. На примјер: у Резолуцији 2019, Савјет констатује да је „укупна ситуација у БиХ мирна и стабилна већ годинама“.⁵⁰ Од тада до данас, Савјет безбједности уважава да је "безбједносни амбијент и даље миран и стабилан".
87. Неоправдана даља примјена мјера из Поглавља VII од стране Савјета безбједности не пролази без негативних посљедица. У економском смислу, представља препреку за стране инвестиције тиме што се БиХ представља као нестабилна те високо ризична, што одбија потенцијалне инвеститоре. Исто тако, негативно утиче на кредитни рејтинг БиХ, који значајно утиче на способност земље да се задужи на

⁴⁷ Елвира М. Јукић, *Додикова историјска посјета Сребреници*, *Balkan Insight*, 17. април 2015.

⁴⁸ *Id.*

⁴⁹ Извјештај МКГ, 1-2 (цитати изостављени).

⁵⁰ Резолуција Савјета безбједности УН 2019 (2011).

тржишту. Уз то, економски сектори који се ослањају на туризам оштећени су због перцепираног ризика по безбједност који се везује за БиХ, на шта утиче задржавање става Савјета безбједности да БиХ представља пријетњу по међународни мир и безбједност.

88. Став Савјета безбједности такође негативно утиче на политички напредак. Неки актери у међународној заједници који желе да интервенишу у редовне политичке послове у БиХ користе га као оправдање да то и учине. Исто тако, њим се продубљује погрешан утисак да је БиХ далеко од тога да је спремна да пређе у наредне фазе ка чланству у Европској унији.
89. Савјет безбједности има ауторитет да предузме одређене мјере по основу Поглавља VII Повеље Уједињених нација „да сачува или врати међународни мир и безбједност“ само када „постоји било каква пријетња по мир, нарушавање мира или чин агресије“.⁵¹ Јасно је да ситуација у БиХ више не оправдава примјену Поглавља VII. Стога је вријеме да Савјет безбједности престане да дјелује по основу Поглавља VII Повеље Уједињених нација. Уколико то не уради, то ће непотребно негативно утицати на напредак БиХ.

⁵¹ Видјети Поглавље VII Повеље УН.

13. извјештај Републике Српске Савјету безбједности УН Прилог 1

Суд и Тужилаштво БиХ прекорачили границе своје надлежности

I. Увод

Неопходно је увести реформе и зауставити повреде законских ограничења којима редовно прибјегавају Суд БиХ и Тужилаштво БиХ.

Закон о кривичном поступку БиХ гласи: „Суд је дужан пазити на своју надлежност и чим примијети да није надлежан огласити се ненадлежним и по правоснажности рјешења уступити предмет надлежном суду“.¹ Упркос томе, Суд БиХ и главни тужилац константно иду даље од своје законске надлежности, нарочито у кривичним стварима (гдје суд највише треба да пази на своју надлежност), и оптужују, истражују, подижу оптужнице и процесуирају оптужене за наводна кривична дјела која нису инкриминисана кривичним правом на нивоу БиХ.

У овом извјештају испитујемо начине на који Суд прелази своју законом дату надлежност, између осталог и на сљедеће, најчешће, начине:

- Суд БиХ тумачи крајње двосмислене термине из члана 7.2(б) толико широко као да му дозвољава преузимање надлежности над ентитетским предметима и то, у суштини, кад год му се прохтије. На примјер: Суд је мишљења да чак и мања кривична дјела локалног карактера могу изазвати „штетне посљедице“ по БиХ, што Суду дозвољава да преузме надлежност.
- Суд неадекватно тумачи члан 23.2. Закона о кривичном поступку и себи додјељује надлежност над свим оптужбама из надлежности закона ентитета све док постоји и једна тачка оптужнице подигнута у складу са законом БиХ против једног или више оптужених у датом предмету. У ствари, члан 23.2 Суду не даје надлежност; једноставно даје Суду БиХ приоритет у временском смислу, тј. да први води поступак против лица по оптужбама за које је надлежан, прије него што други судови поведу поступак против истог лица по оптужбама за које су надлежни.
- Суд БиХ је у одређеним предметима присвојио надлежност над кривичним дјелима из надлежности ентитета на основу неадекватне примјене Кривичног закона (КЗ) БиХ. На примјер: оптужба за дјело организованог криминала према Кривичном закону БиХ изричито налаже да постоји основно кривично дјело прописано законом БиХ, али Суд и Тужилаштво често осуђују оптужене за дјело организованог криминала ослањајући се искључиво на повреду ентитетског кривичног закона.

Прије него што се детаљније позабавимо овим злоупотребама надлежности, важно је подсјетити се да је оснивање Суда БиХ незаконито. Суд је основао страни високи представник који нема никакав законски ауторитет у погледу наметања закона или институције одлуком. Чак и ако занемаримо поријекло Суда, његово постојање

¹ Кривични закон БиХ, чл. 28 (курзив додат).

представља флагрантно кршење Устава БиХ (Анекс 4 Дејтонског споразума), који сав судски ауторитет резервише ентитетима уз један једини изузетак, а то је Уставни суд БиХ. Као што је у посљедњем Извјештају Међународне кризне групе речено:

Судбина Суда Босне и Херцеговине, државног суда, показује како је изградња државе кренула по злу. Дејтон је питања правосуђа додијелио ентитетима, осим државног Уставног суда. Током 2000. године, ПИК је наредио лидерима БиХ да оснују државни суд; када то законодавац није урадио, ОХР је наметнуо закон којим је основан Суд БиХ. Циљ је био да се попуни једна празнина у Дејтону: нико није имао надлежност над повредама државног закона. Међутим, ОХР је отишао даље од тога, измијенивши закон на основу ког су основана специјална вијећа за организовани криминал и корупцију 2002. године, дајући Суду надлежност над повредама ентитетских кривичних закона и наметнувши кривични закон и закон о кривичном поступку 2003. године; 2004. године, додано је одјељење за ратне злочине.²

Одлука Уставног суда која је услиједила, а којом је потврђена ваљаност овог закона, донесена је у вријеме када Уставни суд, са становишта интерне политике, није оспоравао одлуке високог представника.³ Такође треба констатовати, нарочито у погледу кривичних предмета, да не постоји другостепени суд који оптуженима у кривичним предметима обезбјеђује право жалбе које налажу међународни уговори о људским, грађанским и политичким правима које је БиХ потписала.

Иако у овом извјештају као илустрацију наводимо велики број предмета, мора се констатовати да је усљед нетранспарентности Суда и Тужилаштва немогуће у потпуности оцијенити средства помоћу којих те институције присвајају надлежност над оптужбама из ентитетских закона. До великог броја одлука Суда, укључујући све одлуке након августа 2012., није могуће доћи. Код многих предмета, Суд даје само штуре информације, а често не упућује на кривични закон или законе на основу којих су оптужена лица оптужена.

БиХ мора спровести реформе, између осталог и измјене Закона о Суду БиХ и Закона о кривичном поступку БиХ, како би се овакве злоупотребе убудуће избјегле.

II. Члан 7.2. Закона о Суду БиХ је инхерентно мањкав, а Суд и Тужилаштво га примјењују произвољно

² Међународна кризна група, *Будућност Босне и Херцеговине*, Извјештај Кризне групе за Европу №232, 10. јули 2014, стр. 27 (фусноте изостављене).

³ Када је пред Уставним судом БиХ оспорен закон којим се успоставља Суд БиХ, а који је наметнуо високи представник, четири од шест судија из БиХ утврдило је да је закон неуставан. Закон је подржан гласовима 5:4 зато што су три стране судије гласале као блок са циљем да заштите креацију високог представника. Један од тих судија, аустријски професор Џозеф Марко, касније је писао да је постојао „прећутан договор између Суда и високог представника да Суд увјек потврђује меритум његових закона”. Џозеф Марко, *Пет година уставне јуриспруденције у Босни и Херцеговини* (2004), стр. 18 (курзив додат).

Званичници и стручњаци ЕУ прихватили су да су члан 7.2. Закона о Суду БиХ и пракса Суда у погледу његовог тумачења неспојиве са европским стандардима о правној сигурности и начелом природног судије. На састанку о проширеној надлежности, који је у организацији ТАИЕХ-а одржан јула мјесеца 2014. године, ЕУ је окупила правне стручњаке који су нагласили да је неопходно законом дефинисати границе надлежности. Један стручњак је констатовао да је „двосмислена и нејасна дефиниција надлежности као да дефиниција не постоји уопште“. У Закључцима ЕУ са семинара, наглашено је да реформе треба да „рашчисте терен од свих потенцијалних злоупотреба које утичу на људска права у индивидуалним случајевима“.⁴ Окупљени стручњаци ЕУ, према Закључцима, позвали су

да се допуни постојећи нацрт реформе стриктним параметрима; тиме би се омогућила јасна дефиниција надлежности, чиме би се коначно направио отклон од неизвјесности и, како је изричито поменуто у закључној дебати, превазишла потенцијална избирљивост правосудних институција на државном нивоу код преузимања предмета". Само додатни кораци у овој правцу могу смањити преширок простор за слободу одлучивања, гдје би се та слобода одлучивања приликом преузимања предмета ограничила.⁵

Поред хитних реформи Закона о Суду БиХ, у Закључцима ЕУ позива се БиХ да процијени потребу за измјеном и допуном законских одредби „са циљем адекватног рјешавања кључних питања о којима је ријеч (начело природног судије и извјесност закона *vis-à-vis* проширене надлежности Суда БиХ над кривичним стварима). . . .”⁶

На истом семинару, предсједник Високог судског и тужилачког савјета БиХ (ВСТС) представио је резултате студије, која је спроведена на захтјев ЕУ, о судској пракси Суда БиХ у погледу његове надлежности из члана 7.2(б). Упркос чињеници да је анализирао сасвим ограничене материјале које му је доставио Суд БиХ, ВСТС је у великој мјери потврдио критику пракси овог Суда од стране Републике Српске. Како је наведено у резимеу састанка на ком је представљена студија ВСТС-а, а који је припремила ЕУ, предсједник ВСТС, Милан Тегелтија, „нагласио је да пракса Суда БиХ није развила уједначене и усаглашене правне ставове у погледу примјене постојећих критеријума. У већини предмета, Суд образлаже своју проширену надлежност врло уопштено, недоследно и без конкретизације, просто је подводећи без ближег објашњења под критеријуме из члана 7.2, а у значајном броју случајева образложење је чак и изостајало“.⁷

Детаљнија анализа јуриспруденције Суда БиХ из члана 7.2 показује дубину проблема са овом одредбом и њеним произвољним тумачењем од стране Суда БиХ.

⁴ Закључци Служби Европске комисије, семинар у организацији ТАИЕХ-а о проширеној кривичној надлежности институција правосуђа на државном нивоу у односу на европске стандарде правне сигурности и начело природног судије, 23-25. јули 2014. (“Закључци ЕУ”), стр. 7.

⁵ Закључци ЕУ, стр. 4.

⁶ Закључци ЕУ, стр. 8.

⁷ Закључци ЕУ, пар. 2-3.

Члан 7.2 гласи:

(2) Суд је даље надлежан за кривична дјела утврђена законима Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине када та кривична дјела:

(а) угрожавају суверенитет, територијални интегритет, политичку независност, националну безбједност и међународни субјективитет Босне и Херцеговине;

(б) могу имати озбиљне реперкусије или штетне посљедице на привреду Босне и Херцеговине, или могу изазвати друге штетне посљедице за Босну и Херцеговину или могу изазвати озбиљну економску штету или друге штетне посљедице изван територије датог ентитета или Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Суд и Тужилаштво често извлаче предност из крајње нејасног и двосмисленог језика члана 7.2(б) да би проширили своју надлежност и примјењују га тако агресивно као да им дозвољава преузимање надлежности над ентитетским предметима и то, у суштини, кад год им се прохтије.

Веома је тешко процијенити на који начин Суд и Тужилаштво БиХ користе члан 7.2, пошто Суд често не даје образложење примјене ове одредбе. Као што је Европски суд за људска права уважио, члан 6(1) Европске конвенције о људским правима налаже судовима да дају образложење својих одлука.⁸ Међутим, као што су потврдили и ЕУ и ВСТС, Суд БиХ често не наводи никакве разлоге за одузимање надлежности судовима са мјесном надлежношћу, што је фундаментална одлука за утврђивање грађанских права оптуженог. Уз то, то што Суд често не даје никакво образложење основа за надлежност над дјелима инкриминисаним ентитетским законима, представља кршење става Уставног суда БиХ из 2009. године, гдје се каже да одредба о проширеној надлежности у Закону о судовима „намеће додатну и озбиљну обавезу правосуђу да утврди, путем сталног развоја судске праксе, садржај тих стандарда, као и да утврди, у сваком случају понаособ, уз разматрање датих околности, да ли наведени услови за надлежност Суда БиХ постоје“.⁹

У даљем тексту дајемо неколико примјера произвољне примјене члана 7.2 од стране Суда и Тужилаштва БиХ.

А. Асим Карић et al. (X-KЖ-06/193)

У предмету Асим Карић, Суд и Тужилаштво БиХ позвали су се на члан 7.2 и осудили оптуженог због утаје 18.000 конвертибилних марака (КМ) пореза, што је као кривично дјело инкриминисано Кривичним законом Републике Српске. Другостепено вијеће закључило је да је износ од 18.000 КМ, колико је оптужени утајио, изазвао штетне

⁸ ЕСЉП, Ван дер Хурк против Холандије, пресуда, 19. април 1994, став 61.

⁹ Уставни суд, У 16/08, Одлука о допуштености и меритуму, 28. март 2009.

посљедице изван територије ентитета зато што је „оптужени пословао са предузећима из цијеле БиХ“.¹⁰ Међутим, кривично дјело у питању није се тицало његовог пословања, него наводног избјегавања плаћања пореза у Републици Српској. Суд није ни покушао да одговори на очигледно питање, а то је: на који начин је пословање оптуженог преко границе ентитета постало од избјегавања плаћања пореза Републици Српској, у мањем износу, кривично дјело са штетним посљедицама изван Републике Српске.

В. Горан Билић et al. (X-K-07/383)

У предмету Горан Билић, Суд и Тужилаштво БиХ позвали су се на члан 7.2 у процесу против неколико званичника Херцеговачко-неретванског кантона, који су на основу ентитетског закона оптужени за злоупотребу овлашћења и непријављивање кривичног дјела. Суд је покушао да оправда позивање на члан 7.2 тврдећи да су „кривична дјела почињена на систематичан начин и током дужег временског периода, што је довело до штетних посљедица које прелазе границе кантона и ентитета“, као и да се „такве посљедице огледају у постепеном губитку повјерења грађана у владине институције, што води правној несигурности“.¹¹ Суд није ни покушао да наведе конкретне разлоге због којих би наводна недјела званичника у једном једином кантону имала „штетне посљедице изван граница ентитета“. Пошто није могао да наведе ниједну „штетну посљедицу изван граница ентитета“, Суд је прибјегао шпекулацијама о „постепеном губитку повјерења“ у владине институције и „осјећај правне несигурности“.¹² Ако наводне „штетне посљедице“ могу да се представе овако магловито и теоријски, онда постоји свега неколико — ако иједно - кривичних дјела код којих Суд и Тужилаштво БиХ не би могли да се позову на члан 7.2.

С. Едхем Бичакчић et al. (X-KЖ-09/702)

У предмету Бичакчић, оптужба је била да су два оптужена, премијер и министар финансија Федерације БиХ, починили кривично дјело злоупотребе службеног положаја или службеног овлашћења на основу Кривичног закона ФБиХ.

Суд БиХ прихвата « релативно нејасне термине » члана 7.2,¹³ али тврди да се овај члан може примијенити зато што су оптужени високопозиционирани владини функционери. Суд каже: „У закључку, кривична одговорност функционера (Федерације) на највишем нивоу представља посебно изражен степен друштвене пријетње и спада у категорије као што су „озбиљне реперкусије“ и „друге штетне посљедице“.¹⁴ “ Оптужница“, сматра Суд, „почива на премиси да су повредом закона и неизвршавањем овлашћења на законит начин

¹⁰ *Асим Карић et al.*, X-KЖ-06/193, другостепена одлука, Суд БиХ, 26. јануар 2011., стр. 16

¹¹ *Горан Билић et al.*, X-K-07/383, Одлука од 22. јануара 2008., Суд БиХ, цитирано у *Томислав Мартиновић et al.*, АП- 785-08, *Заједничко издвојено мишљење судија Валерије Галић и Миодрага Симовића*, Уставни суд БиХ, 31. јануар 2009., став 11.

¹² *Id.*

¹³ *Едхем Бичакчић и остали*, X-KЖ-09/702, пресуда, Суд БиХ, 9. април 2010., стр. 42.

¹⁴ *Id.*

оптужени показали највиши ниво неодговорности, што је довело до штетних посљедица у јавности у форми дискредитовања јавних органа“.¹⁵

Суд није ни покушао да утврди на који начин, конкретно, наводна дјела ова два функционера Федерације имају штетне посљедице по БиХ. На тај начин, једино оправдање Суда БиХ за преузимање предмета који је у надлежности ентитетског суда представља теоријску могућност да би наводна дјела која су починили високопозиционирани функционери Федерације дискредитовала јавне службенике изван Федерације.

Д. Хуго Шанта (КПС-02/05)

У предмету Хуго Шанта, Суд БиХ је прихватио споразум о кривици са оптуженим, који је признао да је починио кривично дјело фалсификовања исправа и утаје пореза која су инкриминисана ентитетским законом. Суд је присвојио надлежност позивајући се на члан 7.2 тако што је једноставно навео да “дјела која је оптужени починио могу имати озбиљне реперкусије или штетне посљедице по привреду Босне и Херцеговине, или могу изазвати друге штетне посљедице изван територије ентитета или Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине“.¹⁶ Суд није дао никакво објашњење става да би дјела оптуженог имала озбиљне посљедице по привреду БиХ или изазвала друге штетне посљедице изван територије ентитета.

Е. Перо Токалић et al. (КПЖ-13/10)

У предмету Перо Токалић, Суд БиХ је осудио два физичка лица и једно предузеће за утају пореза, тј. кривично дјело инкриминисано ентитетским законима. Суд је утврдио да је надлежност према члану 7.2 оправдана због «великог износа неплаћеног пореза (1.346.512,82 КМ)“ и чињенице да је „широка мрежа правних лица пословала са оптуженим правним лицем, које је чак ишло даље од граница Федерације БиХ“.¹⁷ Према Суду, „ове околности јасно указују на чињеницу да ово кривично дјело може имати реперкусије или штетне посљедице по привреду БиХ“.¹⁸ Суд не објашњава због чега би избјегавање федералних пореза од стране једног предузећа и два физичка лица, чак и у великом износу, имало „озбиљне реперкусије или штетне посљедице“ по привреду БиХ. Суд не објашњава на који начин је пословање предузећа са правним лицима изван Федерације довело до тога да утаја федералних пореза, коју су починила три оптужена, постане кривично дјело са „озбиљним реперкусијама или штетним посљедицама“ по привреду БиХ.

Ф. Ранко Станковић et al. (Х-К-07/387)

¹⁵ *Id.* стр. 43.

¹⁶ Хуго Шанта, КПС-02/05, Одлука о прихватању споразума о признавању кривице, Суд БиХ, 17. март 2005, стр. 2.

¹⁷ *Перо Токалић et al.*, Х-КЖ-13/10, другостепена одлука, Суд БиХ, 15. октобар 2010, стр. 7.

¹⁸ *Id.*

У предмету Ранко Станковић, Суд БиХ преузео је надлежност за оптужбу по основу ентитетског закона због бијега из затвора, мада оптужбе нису укључивале службенике БиХ и упркос томе што Тужилаштво није могло да наведе ниједну суштинску посљедицу овог бијега по БиХ. Првостепена пресуда у предмету Станковић је риједак примјер да је судско вијеће Суда БиХ утврдило да надлежност по основу члана 7.2 *није* оправдана. Међутим, апелационо вијеће на челу са предсједником Суда БиХ, Медцидом Кресом, недуго затим је поништило првостепену одлуку и наложило понављање поступка.

Станковић је оптужен према Кривичном закону Републике Српске због тога што је омогућио бијег из затвора свом брату, који је био осуђен за ратне злочине. Још два оптужена су оптужена за фалсификовање докумената, а седам запослених из Републике Српске оптужено је за « несавјесно обављање дужности », и то све према Кривичном закону Републике Српске.

Тужилаштво БиХ преузело је надлежност по основу члана 7.2 уз аргумент да бијег затвореника штети међународној репутацији БиХ. Тужилаштво је темељило своју тврдњу на допису предсједника Међународног суда за бившу Југославију (МКСЈ) министру иностраних послова и министру правде БиХ, у којем изражава забринутост због бијега и тражи детаљан извјештај о том случају. Међутим, није било практичних посљедица по односе МКСЈ и БиХ, нити било каквих других штетних посљедица по БиХ.

Првостепено вијеће је с правом одбацило предмет, сматрајући да „тужилац није објективним доказима и доказивим чињеницама доказао да су извршењем кривичних дјела из надлежности редовних судова Републике Српске наступиле штетне посљедица по државу БиХ“.¹⁹ Као потписник у име првостепеног вијећа, судија Бранко Перић сматра: „Штета у виду нарушеног угледа државе и њених институција мора бити реална и објективно доказива чињеница, а не апстрактна тврдња коју није могуће провјерити“.²⁰

Судија Перић, надаље, примјећује:

У том правцу тужилац није суду презентирао ниједан доказ на основу кога би се могло поуздано закључити да је извршењем било којег од наведених кривичних дјела наступила штетна посљедица за БиХ и њене институције. Недостатак доказа у погледу ових чињеница чини тврдње тужиоца произвољним вриједносним судом које није могуће провјерити објективним тестом. Заснивање судске одлуке на било чијем субјективном осјећају или увјерењу било би у супротности са самом природом суда и фундаменталним начелом да суд суди на основу чињеница и закона.²¹

Судија Перић истиче битну ствар о потреби опреза код тумачења члана 7.2:

¹⁹ *Ранко Станковић и остали*, Х-К-07/387, пресуда, Суд БиХ, 3. фебруар 2009, стр. 9.

²⁰ *Id.*

²¹ *Id.* стр. 10.

Суд је мишљења да надлежност из члана 13. [сада члана 7] Закона о Суду БиХ, а посебно тачку 2. б) треба обазриво користити, не само због тога што је она изузетак у односу на традиционални систем уређивања стварне надлежности, него првенствено због тога што „извлачење“ кривичних случајева из редовног судског система може произвести штетне посљедице у виду неповјерења у дио судског система и сумњу у независност правосуђа.²²

Апелационо вијеће Суда, без примјене такве обазривости, поништава првостепену одлуку и сматра да постоји надлежност из члана 7.2. Судија Кресо каже „закључци првостепеног суда да забринутост председника МКСЈ-а за предметни догађај нема значај критеријума „штетних посљедица“, неутемељени су, посебно из разлога што исти *не морају бити искључиво материјалне природе*. . . .”²³

Дакле, према тумачењу Суда БиХ, члан 7.2 може бити задовољен *чак и када нису наведене значајне материјалне посљедице*.

Дакле, према судији Кресо, „довољно је да се председник Хашког трибунала обратио надлежним институцијама, те тражио извјештај да се закључи да су почињена кривична дјела нарушила кредибилитет и углед институција БиХ“.²⁴

Међутим, институције и службеници БиХ немају никакве везе са бијегом нити било којим кривичним оптужбама у вези са тим. Сви оптужени службеници су били запослени у Републици Српској. Штавише, како је раније речено, бијег није имао практичан утицај на институције БиХ.

Г. Живко Будимир

Суд и Тужилаштво БиХ често користе оптужбе према ентитетским законима као политичко оружје против високопозиционираних функционера. Новији примјер који је пробудио снажне сумње у погледу такве злоупотребе је хапшење председника ФБиХ, Живка Будимира, у априлу 2013. године, који је био у средишту политичке борбе у настојањима да се прекомпонује Влада ФБиХ. У свом недавном извјештају, невадина организација Дом слободе (Freedom House), која има сједиште у Вашингтону, констатује да „постоји велика бојазан да су оптужбе политичке природе“.²⁵

Будимир је ухапшен на подстрек тужиоца као осумњичени у истрази корупције, која је укључивала наводну продају помиловања, а Суд БиХ је наредио продужење притвора. Суд БиХ је преузео надлежност над овим предметом по основу члана 7. упркос чињеници да

²² *Id.*

²³ *Ранко Станковић и остали*, Х-К-07/387, Одлука о прихватању жалбе Тужилаштва, Суд БиХ, 30. јуни 2009, стр. 5 (курзив додат).

²⁴ *Id.* стр. 6.

²⁵ Freedom House, *Нације у транзицији 2014: Босна и Херцеговина*, стр. 131.

су се наводи односили само на корупцију на нивоу ФБиХ, утврдивши да наводна дјела „свакако утичу на дигнитет државе Босне и Херцеговине и њеног правосуђа“.²⁶

24. маја 2013. године, Уставни суд БиХ наложио је да се Будимир пусти на слободу након што нису нађени довољни докази у прилог даљег притвора. У новембру 2013, Тужилаштво БиХ је коначно подигло оптужницу у овом предмету. Међутим, 5. децембра 2013. године, Суд БиХ мијења свој ранији став у погледу примјењивости члана 7. и одбија предмет због стварне ненадлежности. Утврдио је да оптужба није доказала да су наводна дјела „довела до штетних посљедица по државу Босну и Херцеговину или њену међународну репутацију и правни поредак“. Суд наводи „промјену околности“ констатујући да тужилац у оптужници није навео дјело организованог криминала.

III. Суд и Тужилаштво БиХ незаконито присвајају надлежност над кривичним дјелима инкриминисаним ентитетским законима све док предмет обухвата и једну тачку оптужбе за дјело инкриминисано законом на нивоу БиХ против барем једног оптуженог

Примјењујући неодбрањиво тумачење члана 23.2 Закона о кривичном поступку БиХ (ЗКП), Суд БиХ присваја надлежност за сва дјела инкриминисана ентитетским законима ако постоји барем једна тачка оптужбе против једног оптуженог на основу закона БиХ.

Ово тумачење је директно контрадикторно тексту члана 23.2, који Суду не даје никакву надлежност. Члан 23.2 гласи:

Ако је иста особа починила више кривичних дјела, па је за нека од тих дјела надлежан Суд, а за нека неки други судови, приоритет има суђење пред Судом.

Као што се у његовом тексту јасно каже, члан 23.2 само даје Суду БиХ приоритет у смислу да се оптуженом прво суди за кривична дјела прописана законима БиХ, а тек онда пред судом ентитета за кривична дјела прописана законима ентитета. Члан 28. Закона о кривичном поступку БиХ налаже да Суд „пази на своју надлежност“. Чак и ако би тумачење „приоритета“ као „надлежности“ или „компетенције“ могло да се одржи (али не може), Суд је далеко од тога да "пази на своју надлежност" када присваја надлежност која није изричито - чак ни конклюдентно - дата у закону.

Осим јасног језика члана 23.2, конструкција члана 23. показује да се ставом 2. не даје никаква надлежност. У ставу 1. постављају се границе стварне надлежности Суда, великим дијелом упућивањем на то да је „предмет његове стварне надлежности одређен законом“. На самом почетку става 1. јасно је да се њиме уређује додјела надлежности: „Суд је надлежан...“. . . након чега се набрајају све радње за које је Суд надлежан. За разлику од става 1., ставом 2. се надлежност не даје, нити експлицитно нити имплицитно. Уистину, једино упућивање на надлежност Суда у ставу 2. је уважавање да је Суд

²⁶ Међу наводима Тужилаштва БиХ против Будимира налази се и тај да је починио дјело организованог криминала према Кривичном закону БиХ „у вези са“ организованим криминалом из Кривичног закона ФБиХ. Из разлога наведених у дијелу V(A), ово представља крајње незакониту примјену оптужби за организовани криминал из Кривичног закона БиХ.

надлежан за неке предмет, а за неке друге не. Да је сврха става 2. додјела надлежности, онда би тај став садржавао израз: „Суд има надлежност“, или нешто на тај начин експлицитно.

Чињеница да се чланом 23.2 не даје надлежност потврђује друга чињеница, а то је да се не тражи *никакав однос* између датих дјела прописаних законом БиХ и дјела прописаних законима ентитета. Ако је сврха члана 23.2 била да очува ресурс надлежности тако што би се Суду дозволило да обједини оптужбе на нивоу БиХ и повезане оптужбе ентитетског нивоа, такав однос био би постављен као услов. Како не постоји услов повезаности дјела на нивоу БиХ и на нивоу ентитета, неосновано тумачење члана 23.2 од стране Суда има апсурдне импликације. На примјер: да су тумачења Суда тачна, оптужница за кршење ауторских права подигнута у складу са правом БиХ дала би Суду надлежност да води поступак против тог оптуженог (и других оптужених у истом предмету) по основу оптужнице за запуштање и злостављање дјетета подигнуте на основу закона ентитета.

Ваљаним читањем члана 23.2 постаје јасно да ова одреба Суду БиХ даје приоритет у погледу суђења за кривична дјела над којима има надлежност, прије него што остали судови почну своја суђења за кривична дјела у њиховој надлежности. Тумачити члан 23.2 као да на неки начин Суду БиХ даје надлежност за кривична дјела « у надлежности других судова » је увреда по владавину права. Међутим, како показујемо у примјерима који слиједе, Суд и Тужилаштво БиХ управо то и чине.

А. Момчило Мандић et al. (КПЖ-02/06)

У предмету Момчило Мандић, Суд, на основу наводне надлежности из члана 23.2, изузима надлежност над дјелима инкриминисаним Кривичним законом Републике Српске на основу тога да су инкриминисана и Кривичним законом БиХ.

У одговору на оспоравање овог противправног присвајања надлежности над дјелима из закона Републике Српске, првостепено вијеће једноставно парафразира члан 23.2, а затим, без икаквог објашњења или образложења, сматра да та одредба даје Суду БиХ надлежност над дјелима која су изван његове надлежности. У члану 23.2 не постоји ништа чиме би се такво тумачење поткријепило.

Слично томе, апелационо вијеће сматра:

Полазећи од садржаја одредбе члана 23.2 ЗКП, којом се налаже за случај „ако је иста особа починила више кривичних дјела, а што је случај у овом предмету, па је за нека од тих дјела надлежан Суд БиХ, а за нека други судови, приоритет има суђење пред Судом БиХ“, предмет оптужења требало је ријешити једном одлуком, како је то правилно поступљено од стране Суда.²⁷

²⁷ Момчило Мандић et al., КПЖ-02/06, другостепена пресуда, 29. март 2007., стр. 6.

Суд још једном прави необјашњив скок са језика члана 23.2 на његово неутемељено тумачење.

Међутим, злоупотребе од стране Суда и Тужилаштва, као у многим другим случајевима, иду даље од неутемељеног присвајања надлежности из члана 23.2. Оба оптужена у предмету Момчило Мандић ослобођена су за оптужбе по основу Кривичног закона БиХ. Оптужбе по основу закона БиХ биле су фриволне, пошто су наводна дјела почињена неколико година прије ступања на снагу Кривичног закона БиХ. Чини се да су оптужбе према закону БиХ у овом предмету (и другим предметима) истакнуте *као изговор да се Суду БиХ да надлежност за дјела инкриминисана ентитетским законима.*

В. Зоран Ђерић et al. (X-КЖ-06/282)

Предмет Зоран Ђерић је примјер још једног начина на који Суд присваја надлежност по основу члана 23.2. У предмету Ђерић, Суд је прихватио оптужице за 12 оптужених, а само су тројица оптужена за кривично дјело по основу Кривичног закона БиХ. Суд није објаснио зашто је присвојио надлежност над девет оптужених, али је очигледно сматрао да може да преузме надлежност над свим оптуженима све док је барем један од њих био оптужен барем за једно дјело по основу закона БиХ. Ово тумачење чак иде даље од текста члана 23.2, који говори о вишеструким дјелима које је починио један оптужени, а не вишеструким дјелима које је починило више оптужених. Ниједан оптужени није осуђен ни за једно кривично дјело по основу Кривичног закона БиХ, што опет изазива сумњу у то да су оптужбе по основу закона БиХ биле изговор за изузимање надлежности над свих 12 оптужених.

С. Маринко Чавар et al. (КПВ-01/07)

Једно дјело из закона на нивоу БиХ које се често користи као изговор за надлежност Суда БиХ над дјелима инкриминисаним ентитетским законима је праће новца. У неколико предмета, судије и вијећа Суда БиХ уважили су да дјело праћа новца мора бити одбачено зато што већ постоји такво дјело у ентитетским законима и што би то довело до двоструког кажњавања оптужених. Међутим, ово признање не спречава судије и вијећа да пресуђују за дјела инкриминисана ентитетским законима, чак и онда када Суд не би могао да преузме надлежност на основу погрешног тумачења члана 23.2, с обзиром на непостојање дјела у закону на нивоу БиХ.

На примјер: у предмету Маринка Чавара, Суд БиХ је прихватио споразум о признању кривице у којем се оптужени изјаснио кривим за утају пореза према Кривичном закону ФБиХ, иако је оптужба за праће новца (једино дјело на нивоу БиХ) одбачена. Одобравајући повлачење оптужбе за праће новца, Суд констатује потребу да се избјегне „двоструко или вишеструко кажњавање „ и сматра да « у датом предмету праће новца представља начин извршења кривичног дјела пореске утаје“. . . . Другим ријечима, оптужба је излишна с обзиром на оптужбу за кривично дјело пореске утаје и требало би да буде одбијена да није била одбачена. Упркос чињеници да се предмет нашао пред Судом због излишне оптужбе (и уобичајеног погрешног тумачења члана 23.2), Суд је осудио оптужене за пореску утају према Кривичном закону ФБиХ.

D. Драгана Маринковић et al. (КПВ-09/04, КПЖ-38/05)

На сличан начин, у предмету Драгане Маринковић, Суд и Тужилаштво БиХ преузимају надлежност за кривична дјела инкриминисана законом Републике Српске против оптужених тако што уведе сувишну оптужбу према закону на нивоу БиХ за праће новца (уз уобичајено погрешно тумачења члана 23.2).²⁸ Оптужени су оптужени за избјегавање пореза и фалсификовање према Кривичном закону Републике Српске и праће новца према Кривичном закону БиХ. Међутим, апелационо вијеће Суда БиХ одбацило је оптужбу за праће новца према закону БиХ зато што оптужба према закону Републике Српске „у потпуности покрива незаконитост конкретног догађаја“.²⁹ Међутим, апелационо вијеће је осудило и изрекло казну оптуженима за кривична дјела према закону Републике Српске, иако се овај предмет нашао пред Судом због излишних оптужби за праће новца према закону БиХ.

IV. Суд и Тужилаштво присвајају надлежност над дјелима инкриминисаним ентитетским законима чак и када у датом предмету нема оптужбе по основу закона БиХ

A. Рамо Бркић et al. (С1 2 К 008645 12 К)

25. јануара 2012., у предмету Рамо Бркић, Суд БиХ је прихватио оптужнице против групе од 23 оптужена, од којих је свега седам оптужено за кривична дјела по основу Кривичног закона БиХ. Није јасно шта је основа на којој је Суд присвојио надлежност за 16 оптужених, који нису били оптужени за дјела по основу закона БиХ, али је тај основ вјероватно било неутемељено тумачење члана 23.2. Од те оптужнице, Суд БиХ је издвојио од предмета Бркић предмете свих 16 оптужених који су били оптужени искључиво према Кривичном закону ФБиХ. Тиме су, наравно, ти предмети остали без икакве везе са оптужбама према закону БиХ. У 11 од тих предмета, Суд БиХ је до сада осудио оптужене након признања кривице за кривична дјела према Кривичном закону ФБиХ. Нема показатеља како је — ако је уопште — Суд БиХ покушао да оправда присвајање надлежности за те оптужене.

B. Младен Иванић (X-КЖ-06/282-1)

У предмету Младен Иванић, Суд БиХ дао је можда најупечатљивију рационализацију отимања надлежности. У раној фази предмета, против оптуженог су постојале оптужбе и по основу закона БиХ и по основу закона ентитета, тако да је Суд БиХ темељио присвајање надлежности на уобичајеном погрешном тумачењу члана 23.2. Међутим, када је Тужилаштво повукло оптужбе према закону БиХ, у предмету су остале само оптужбе према закону Републике Српске. Образложење задржавања надлежности које је дало апелационо вијеће у најмању руку је чудно.

²⁸ Доступни материјали о предмету не садрже објашњење у погледу надлежности Суда БиХ над дјелима инкриминисаним законом Републике Српске, али се образложење вјероватно заснива на уобичајеном погрешном тумачењу члана 23.2 Закона о кривичном поступку БиХ.

²⁹ Драгана Маринковић et al. (КПЖ-38/05), одлука апелационог вијећа, 10. октобар 2005, стр. 8.

Прво, апелационо вијеће сматра да Суд БиХ „има одређену супремацију у односу на друге судове на подручју БиХ када се ради о питању надлежности и да се може сматрати као „виши суд“ у односу на ентитетске”³⁰ Апелационо вијеће образлаже свој неоснован закључак позивајући се на надлежност суда над одређеним кривичним дјелима из ентитетских закона по основу члана 7.2 Закона о Суду БиХ, овлашћење Суда да рјешава сукоб интереса из члана 7.3 и могућност Суда да изузме предмет од ентитетских судова по основу члана 23.2. Закона о кривичном поступку БиХ. Апелационо вијеће није ни покушало да објасни како би ова конкретна овлашћења, заједно, могла довести до опште „супремације“ над ентитетским судовима.

Даље, апелационо вијеће констатује да закони о кривичном поступку Федерације и Републике Српске који гласе: „Ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд неће доставити предмет том суду, него ће сам провести поступак и донијети одлуку“.³¹

На основу ових одредби из ентитетских закона о кривичном поступку, апелационо вијеће сматра да Суд БиХ, као „виши суд“, треба да задржи надлежност чак и ако у предмету не постоје оптужбе према закону БиХ. Апелационо вијеће је изнијело овај аргумент на основу конкретне одредбе из ентитетских закона о кривичном поступку, без обзира на непостојање сличне одредбе у Закону о кривичном поступку БиХ.

Необично образложење које апелационо вијеће даје за задржавање надлежности у предмету Иванић показује докле је Суд БиХ спреман да иде да би оправдао своју агломерацију кривичне надлежности на рачун ентитетета — и владавине права.

С. Младен Николић (КПВ-01/08)

У предмету Младена Николића, оптужени је оптужен за пореску утају према Кривичном закону ФБиХ.³² Упркос чињеници да у предмету није било оптужбе према закону БиХ, Суд није објаснио разлоге - нити је навео законски основ - за преузимање надлежности. У одлуци Суда се нигдје не каже да кривично дјело које је починио Николић представља било шта друго осим обичне пореске утаје према закону ФБиХ. Николићеве неизмирене пореске обавезе износе 10.463 КМ, односно нешто више од 10.000 КМ, што је минимум да би се према Кривичном закону ФБиХ покренуо поступак за пореску утају.³³ Дакле, у предмету који очигледно не задовољава услове из члана 7.2, Суд једноставно игнорише непостојање законског основа за његову надлежност.

Д. Ивица Чуљак (КПВ-07/06)

³⁰ *Младен Иванић et al.*, Х-КЖ-06/282-1, другостепена одлука, Суд БиХ, 16. јули 2010.

³¹ *Id.*

³² Предмет Младена Николића издвојен је из обимнијег предмета.

³³ Кривични закон Федерације БиХ, члан 273(1)

Слично томе, у предмету Ивице Чуљка, Суд преузима надлежност без икаквог објашњења упркос чињеници да нема оптужби прописаних законом БиХ.³⁴ Суд и не може дати никакво образложење зато што је ово прост примјер утаје малог износа пореских обавеза према Кривичном закону ФБиХ. Оптужени је признао кривицу, Суд је осудио и казнио Чуљка новчаном казном од 6.000 КМ за утају 26.666 КМ пореских обавеза према Федерацији. И у овом предмету који никако не може да задовољи услове из члана 7.2, Суд узима надлежност не наводећи основ.

V. Суд и Тужилаштво противправно присвајају надлежност над дјелима прописаним законима ентитета путем неадекватне примјене Кривичног закона БиХ

A. Злоупотреба одредбе Кривичног закона БиХ о организованом криминалу са циљем присвајања надлежности над дјелима која су прописана законима ентитета

Суд и Тужилаштво БиХ неадекватно примјењују закон са циљем да прошире своју надлежност на још један начин - незаконито заснивају оптужбе за кршење одредби Кривичног закона БиХ о организованом криминалу на повредама закона ентитета. Према члану 250. Кривичног закона БиХ, за кривично дјело организованог криминала изричито се захтијева извршење (или покушај) кривичног дјела „прописаног законом Босне и Херцеговине“.³⁵ Међутим, супротно недвосмисленим условима из члана 250., Суд БиХ често потврђује и пресуђује оптужнице које Тужилаштво БиХ подиже на основу члана 250., а које у потпуности почивају на кривичним дјелима прописаним законима ентитета умјесто законом БиХ.

У типичном примјеру такве врсте, „предмету П. Г.“³⁶, Тужилаштво БиХ подигло је оптужницу против оптуженог Горана Печаранина за организовани криминал на основу члана 250. Кривичног закона БиХ „у вези са кривичним дјелом тешке крађе из члана 287.“ Кривичног закона ФБиХ. Друга оптужба Тужилаштва против Печаранина је организовани криминал на основу члана 250. Кривичног закона БиХ „у вези са кривичним дјелом фалсификовање докумената из члана 383.“ Кривичног закона ФБиХ. Дакле, ниједно дјело не задовољава услов из члана 250., а то је да дјело „прописано законом Босне и Херцеговине“. Умјесто да одбаци ове очигледно неодрживе оптужбе, Суд БиХ је осудио оптуженог након потписивања споразума о признању кривице.

У другом примјеру, „предмету Л. М.“,³⁷ Тужилаштво БиХ подигло је оптужницу против оптуженог за организовани криминал на основу члана 250. „у вези са кривичним дјелом тешке крађе из члана 287.“ Кривичног закона ФБиХ. У предмету се радило о крађи аутомобила. И овдје је Суд БиХ требало да одбаци оптужницу зато што је очигледно супротна услови из члана 250., а то је да дјело буде „прописано законом Босне и

³⁴ Предмет Ивице Чуљка издвојен је из обимнијег предмета.

³⁵ Кривични закон БиХ, чл. 250(1) (курзив додат).

³⁶ П.Г., С1 2 К 009609 12 КЖ, Суд БиХ.

³⁷ Л.М., С1 2 К 009744 12 К, Суд БиХ.

Херцеговине“. Умјесто тога, након споразума о кривици, Суд БиХ осудио је оптуженог за два нова кривична дјела према Кривичном закону ФБиХ: незаконито прикривање на основу члана 300. Кривичног закона ФБиХ и тешка крађа на основу члана 287. Кривичног закона ФБиХ. Дакле, у овом предмету, у ком се ради о крађи аутомобила, једина оптужба према закону БиХ — организовани криминал - очигледно је неваљана, а споразум о кривици потписан је у погледу два дјела инкриминисана ентитетским законом.

В. Злоупотреба осталих одредби Кривичног закона БиХ које налажу постојање дјела инкриминисаног законом БиХ

Поред злоупотребе дјела организованог криминала, како је горе наведено, Суд и Тужилаштво БиХ на сличан начин злоупотребљавају дјело завјере и остала дјела.³⁸ На основу члана 247. Кривичног закона БиХ, кривично дјело договора ради учињења кривичних дјела налаже постојање договора „са другим лицем о учињењу кривичног дјела прописаног законом Босне и Херцеговине“. ³⁹ Код још неколико кривичних дјела према Кривичном закону БиХ, као што су припрема кривичног дјела (члан 248.) и удруживања у сврху учињења кривичног дјела (члан 249.) тражи се да су „прописана законом Босне и Херцеговине“. ⁴⁰ Међутим, у директној супротности са законом, Суд БиХ дозвољава да овакве оптужбе прате кривична дјела прописана законима ентитета умјесто БиХ.

Суд БиХ је такође пресуђивао за кривична дјела пореске утаје из члана 210. Кривичног закона БиХ као повреде ентитетских пореских закона, што је у супротности са изричитим условом из Кривичног закона БиХ. Дјело пореске утаје из члана 210. подразумијева избјегавање „плаћања обавеза према пореским законима Босне и Херцеговине“, али постоје предмети у којима су Суд и Тужилаштво БиХ игнорисали овај услов. У предмету Слободан Жупљанин⁴¹ et al. и Небојша Василић,⁴² Суд је погрешно осудио оптужене на основу члана 210. Кривичног закона БиХ за избјегавање пореза и БиХ и Републике Српске.

³⁸ Видјети, нпр, Жељко Ђурић, С1 2 К 006360 11 К, Суд БиХ.; Зијад Турковић et al., С1 2 К 006087 14 КЖ, Суд БиХ.

³⁹ Кривични закон БиХ, чл. 247.

⁴⁰ Кривично дјело припрема кривичног дјела, према датим условима, односи се само на „кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине“. Кривични закон БиХ, чл. 248. Кривично дјело удруживање у сврху учињења кривичног дјела ограничено је на лица која се удружују „са циљем да почине кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине“.

⁴¹ Слободан Жупљанин et al., Х-КЖ-08/594, Суд БиХ.

⁴² Небојша Василић, Х-К-07/483, Суд БиХ.

Суд БиХ не извршава одлуку у предмету *Maktouf*

I. Увод

Већ скоро двије године након што је 18. јула 2013. године Европски суд за људска права (ЕСЈП) донио пресуду у предмету *Maktouf* и Дамјановић против Босне и Херцеговине, евиденције показују да се Суд БиХ, на разне начине, опире спровођењу ове одлуке. У предмету *Maktouf*, Европски суд за људска права сматра да је Суд БиХ прекршио забрану ретроактивног изрицања казне која је строжија од казне предвиђене законом на снази у вријеме извршења кривичног дјела из Европске конвенције о људским правима. ЕСЈП је утврдио да су права оптужених из Европске конвенције повријеђена пошто су „могли добити блаже казне да је Закон [из 1976.] био примијењен у њиховом предмету“.¹

На тај начин, сваком пресудом којом Суд БиХ изриче казну оптуженима на основу Кривичног закона БиХ из 2003, Суд би прекршио Европску конвенцију ако је примјена Кривичног закона СФРЈ из 1976. могла резултирати блажом казном. Казне у свим тим предметима морају бити поново утврђене на основу Закона из 1976. године, а Суд мора примијенити начело из предмета *Maktouf* на све будуће предмете. Уставни суд БиХ потврдио је овај мандат у својим предметима од дана доношења пресуде у предмету *Maktouf* до данас.

Нажалост, како се објашњава у даљем тексту, Суд БиХ се снажно опире извршењу пресуде ЕСЈП. На дан доношења одлуке, Суд је издао саопштење за јавност у ком погрешно карактерише и тврди да се од Суда не тражи да промијени било шта у својој пракси.² Суд БиХ није учинио ништа да изврши одлуку *Maktouf* све док Уставни суд БиХ није издао директан налог. Иако је Суд од тада поновио поступак у предмету апеланата у предмету *Maktouf* и неким другим предметима по директном налогу Уставног суда, одбио је захтјев да се понови поступак у којем је одлука *Maktouf* неспорно прекршена. Такође је нарушио права оптужених у новим одлукама донесеним после одлуке *Maktouf* и није учинио ништа да исправи дугогодишња кршења права оптужених у ранијим предметима.

Од доношења пресуде у предмету *Maktouf* до данас, осим поновљених поступака, Суд је донио 62 пресуде, од чега је у 41 изрекао затворске казне. Свака реченица којом се примјењује Закон из 2003. године коси се са одлуком *Maktouf*, осим ако примјена Закона из 1976. године не би резултирала блажом казном. Суд БиХ је утврдио да је у свега 17 од ових 41 пресуда примијењен Закон из 1976. године (тј. закон на снази у вријеме извршења кривичног дјела). Суд је у десет предмета изрекао казне које чак прелазе максималну казну из Закона из 1976. године. Штавише, од 161 потврђене оптужнице пред Судом БиХу предметима ратног злочина од дана пресуде *Maktouf* до данас, 19 је потврђено према Закону из 1976. године, који је био на снази у вријеме извршења кривичних дјела. Од укупног броја потврђених оптужница (161) након одлуке ЕСЈП на кривична дјела по КЗ

¹ *Мактуф и Дамјановић против Босне и Херцеговине* [ГЦ], бр. 2312/08 и 34179/08, ЕКЈП 2013 (*Мактуф*) у параграфу 70.

² Суд БиХ, саопштење за јавност од 18. јула 2013. године.

БиХ из 2003. године односи се 142 потврђене оптужнице од чега се 74 односе на кривична дјела која су била прописана и КЗ СФРЈ док је 68 за злочин против човјечности.

Нетранспарентан рад Суда БиХ, укључујући скривање свих одлука од погледа јавности, чини пуну оцјену поштовања пресуде *Maktouf* немогућом. Међутим, као што је наглашено у даљем тексту, доступне информације јасно говоре о томе да Суд наставља да крши људска права упркос одлуци *Maktouf*.

II. Суд одбија да понови поступак у предметима у којима је донесена незаконита одлука, осим ако му се не нареди

Суд БиХ преиначио је своје пресуде против 22 оптужена лица и то у дијелу који се односи на квалификацију кривичног дјела у смислу примјене блажег закона по починиоца тј. КЗ СФРЈ, али тек након директног налога Уставног суда БиХ по апелацијама оптужених или по жалби лица из предмета *Maktouf*. Међутим, Суд БиХ је одбио – без икаквог образложења – све остале захтјеве за понављање поступка, чак и у оним предметима гдје су изречене казне јасно супротне Европској конвенцији, како се каже у одлуци *Maktouf*. У поступцима који су поновљени према налогу Уставног суда, Суд БиХ инсистира, супротно закону, на томе да нема ауторитет да нареди притвор и да мора пустити оптужене на слободу док чекају ново суђење.

A. Абдулхадим *Maktouf* и браћа Дамјановић

Суд БиХ није учинио ништа на извршењу одлуке *Maktouf* све док Уставни суд БиХ није почео да, у одређеним случајевима, то тражи. 27. септембра 2013. године, Уставни суд БиХ наложио је Суду БиХ да донесе нову одлуку у предмету Зоран Дамјановић (брат Горана Дамјановића, другог апеланта пред ЕСЉП у предмету *Maktouf*) у складу са начелима из пресуде *Maktouf*. 4. октобра 2013. године, Суд БиХ прихватио је захтјев Горана Дамјановића да се поново покрене поступак против њега и истовремено поново покрене поступак против његовог брата Зорана. Седмицу дана касније, Суд је обуставио издржавање казне браћи Дамјановић и наложио ново суђење пред судским вијећем. 13. децембра 2013. године, судско вијеће изрекло је нову првостепену пресуду којом их је осудило за кривична дјела против цивила на основу Закона из 1976. године, смањивши им раније казне противправно изречене казне. Апелационо вијеће потврдило је нове казне браћи Дамјановић у правоснажној одлуци од 12. марта 2014. године.

До одлуке ЕСЉП из 2013., тужитељ Абдулхадим *Maktouf* већ је одслужио петогодишњу казну која је поништена. 8. октобра 2013. године, Суд БиХ прихватио је понављање поступка против *Maktoufa*. 11. јула 2014. године, претресено вијеће Суда БиХ, тобоже примјењујући Закон из 1976. године, осуђује *Maktoufa* – опет – на казну затвора у трајању од пет година. Чудно је то што Суд није смањио *Maktouf*ову казну зато што је сваком од 19 оптужених против којих је поступак поновљен због одлуке *Maktouf* казна смањена. Све казне, осим двије, смањене су за најмање четири године (те двије казне смањене су за 2 и 3 године). Тек 25. фебруара 2015. године апелационо вијеће је након жалбе смањило казну на три године.

В. Остали поновљени поступци према налогу Уставног суда БиХ

Од налога издатог у предмету Зорана Дамјановића од 27. септембра 2013. године до данас, Уставни суд је донио нове одлуке на основу начела из предмета *Maktouf*, у којима је утврдио да су казне изречене за још 21 оптуженог супротне Европској конвенцији.

Одлуке Уставног суда оповргавају неосновану тврдњу Суда БиХ да се одлуком у предмету *Maktouf* имплицира да „када је ријеч о тежим облицима ратног злочина, примјена Кривичног закона из 2003. године није супротна Конвенцији“.³ Казне за које је Уставни суд утврдио да су супротне начелима из пресуде *Maktouf* већином су у *горњем распону* казни предвиђених Законом из 2003. године, тј. за теже облике ратног злочина.

Као одговор на налоге Уставног суда, Апелационо одјељење Суда БиХ обуставило је издржавање казне за 21 горе поменутих лица. Апелационо одјељење сâмо води поновљене поступке у овим предметима умјесто да их упути претресним вијећима. Вијећа Апелационог одјељења донијела су нове правоснажне пресуде у овим предметима, а сваком је смањена ранија, незаконито изречена казна.

С. Суд БиХ одбија захтјеве за понављањем противправних поступака

Закон о кривичном поступку БиХ прописује да се поступак може поновити, након изрицања правоснажне пресуде, у одређеним случајевима, између осталог и када „нове чињенице . . . могу довести до . . . осуде лица према блажем кривичном праву“⁴ или када ЕСЈП или Уставни суд БиХ „утврде да су људска права и основне слободе повријеђене током поступка и да је пресуда утемељена на таквом кршењу“.⁵ Међутим, Суд је, без икаквог образложења, одбио све захтјеве за понављање поступка након доношења одлуке *Maktouf* (осим за апеланте у самом предмету *Maktouf*). Суд је одбио те захтјеве чак и у предметима у којима је кршење одлуке *Maktouf* неспорно.

7. априла 2014. године, Суд БиХ одбија захтјев Мендељева Ђурића за понављање поступка, упркос чињеници да је његова казна сасвим очигледно изречена супротно условима из одлуке *Maktouf*.⁶ 13. августа 2013. године, Суд БиХ, супротно одлуци *Maktouf*, осуђује Ђурића за кривично дјело геноцида према Закону из 2003. године на затворску казну која је за најмање 8 година дужа од максималне казне за геноцид предвиђене Законом из 1976. године. Сасвим је неспорно да је казна супротна одлуци *Maktouf* зато што примјена Закона из 1976. - према ком најдужа казна износи 20 година - не само да је могла, него и морала резултирати казном која је краћа за 28 година. Међутим, када је Ђурић затражио понављање поступка ради исправка очигледног и намјерног кршења одлуке *Maktouf*, Суд је његов захтјев одбио. Суд је објавио одбијање

³ Суд БиХ, саопштење за јавност од 18. јула 2013.

⁴ Члан 327(ц) Закона о кривичном поступку БиХ.

⁵ Члан 327(ф) Закона о кривичном поступку БиХ.

⁶ *Bosnian Serb's Srebrenica Retrial Plea Rejected*, BalkanInsight.com, 28. април 2014.

захтјева тек двије седмице касније и то у једној реченици у седмичном извјештају у ком се наводе све активности Суда.⁷

Одбијање Суда БиХ да понови поступак чак и у очигледним предметима који су супротни одлуци *Maktouf* наглашава отпор Суда према одлуци ЕСЈП.

D. Нетачне тврдње Суда БиХ у погледу налога за одређивање притвора

У предметима у којима је Уставни суд наложио Суду БиХ да понови поступак, Тужилаштво БиХ тражило је од Суда да оптуженима продужи притвор. Једном одлуком која се односи на 10 предмета, Суд је одбио приједлог. У саопштењу за јавност које је Суд издао након доношења одлуке, тврди се слjedeће:

Закон о кривичном поступку БиХ не садржи експлицитне одредбе којима би се регулисало питање могућности одређивања притвора у ситуацији када је оптуженом обустављено извршење казне затвора, односно дуготрајног затвора, односно не садржи одредбе које би биле основ за лишење слободe у овој фази поступка.⁸

Ово је, једноставно речено, нетачно. Члан 332(5) Закона о кривичном поступку БиХ уређује да: „када рјешење којим се допушта понављање кривичног поступка постане правоснажно, обуставља се извршење казне, али Суд, по приједлогу тужиоца, одређује притвор ако постоје услови из члана 132. овог закона“. Ово су стандардни услови које Суд разматра када тужилац тражи претпретресни притвор осумњиченог (као што су: ризик од бјeга, ризик да ће утицати на доказе или свједоке, саучеснике или саизвршиоце, ризик да ће починити ново кривично дјело; у посебним околностима, пријетња по јавни ред и мир).

У осталим предметима Суд редовно налаже да се притвор одреди за осумњичене и оптужене, а Закон о кривичном поступку му нарочито даје овлашћење да то учини у поновљеним поступцима. Не може се са сигурношћу рећи због чега би Суд изнио правно неосновану тврдњу да не може узети у разматрање приједлог да се оптуженику којем се поново суди одреди притвор. Међутим, очигледна недоследност ове тврдње са законом рађа сумњу да Суд тврди да не може да спречи пуштање на слободу ових оптужених лица како би створио притисак против понављања поступака у другим предметима.

III. Нове оптужнице

Од доношења одлуке *Maktouf*, Суд БиХ је потврдио 161 оптужницу за ратни злочин, од којих су све осим 19 подигнуте на основу Закона из 2003. године. У скоро све и једном предмету ратног злочина пред Судом БиХ, на кривично дјело које се процесуира пред судом на основу Закона из 2003. године било је могуће примијенити Закон из 1976.

⁷ Седмичне активности Суда БиХ, Одјели I, II и III (21. април 2014 - 25. април 2014).

⁸ Суд БиХ, Одбијен приједлог Тужилаштва БиХ за одређивање притвора, 5. децембар 2013.

године.⁹ Није могуће наћи оправдање за ретроактивну примјену Закона из 2003. године, пошто Закон из 1976. године инкриминише иста кривична дјела. То је нарочито тачно ако се зна да ЕСЈП сматра да се оптужени не може осудити на основу Закона из 2003. године ако би примјена Закона из 1976. године резултирала благом казном.

У препорукама Европске комисије са пленарног састанка у оквиру Структурисаног дијалога из новембра 2013. године констатују се одлуке ЕСЈП и закључак Уставног суда БиХ да је Суд БиХ прекршио члан 7. Европске конвенције. Ту се констатује сљедеће:

Усклађивање судске праксе у погледу примјене материјалног кривичног права на процесуирање ратних злочина остаје важан циљ. Равноправност грађана пред законом и усклађена јуриспруденција су кључни аспекти актуелних настојања да се оствари напредак у раду на смањењу броја заосталих предмета ратног злочина у правосуђу БиХ.¹⁰

Пошто се предмети ратног злочина пред ентитетским судовима процесуирају на основу Закона из 1976. године, нове оптужнице пред Судом БиХ на основу Закона из 2003. године такође подривају циљ Европске комисије, а то је усклађивање судске праксе у погледу примјене материјалног кривичног права на процесуирање ратних злочина и ускраћују онима којима је суђено пред Судом БиХ равноправан третман пред законом.

IV. Правоснажне пресуде

Поред одлука у поступцима који су поновљени након доношења одлуке *Maktouf* до данас, Суд БиХ је донио правоснажне пресуде у предметима који се односе на 42 оптужена, од којих је 27 осуђено на затворске казне. Осим у осам правоснажних пресуда након одлуке у предмету *Maktouf*, Суд и даље примјењује Закон из 2003. године. Из информација које даје Суд БиХ није могуће видјети због чега је овим оптуженима суђено на основу Закона из 2003. године уместо Закона из 1976. године, нити да ли је Суд уопште узео у разматрање начела из одлуке у предмету *Maktouf*. Ако ништа друго, неке правоснажне пресуде су

⁹ Иако Закон из 1976. не садржи посебан члан насловљен „злочини против човјечности“, већина дјела дефинисаних као злочин против човјечности у чл. 172. Закона из 2003. такође су инкриминисана Законом из 1976. и могу се процесуирати по основу тог закона. Као што Апелационо вијеће Суда БиХ сматра у једној пресуди прије одлуке *Мактуф*, „Не треба занемарити чињеницу да се основна кривична дјела наведена у чл. 172. Закона из 2003 (Злочин против човјечности) такође могу наћи у закону који је био на снази у датом периоду (у вријеме извршења кривичног дјела), конкретно у чл. 134, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 154, 155 и 186. Закона из 1976., или да су дјела која се стављају на терет била кажњива према кривичном закону који је у то вријеме био на снази. *Момир Савић, Х-КРЖ-07/478, апелациона одлука (19. фебруар 2010)*. Тужилаштво БиХ подигло је оптужбе за злочин против човјечности искључиво против припадника српских и хрватских снага. Из тог разлога, изузимање ових предмета злочина против човјечности из начела одлуке *Мактуф* створило би режим у којем су Срби и Хрвати предодређени за много теже казне — чак и за мање озбиљна дјела — од Бошњака.

¹⁰ Препоруке са Шестог пленарног састанка у оквиру „Структурисаног дијалога о правосуђу између Европске уније и Босне и Херцеговине“, Препоруке Служби Европске комисије, 14. новембар 2013.

очигледно супротне одлуци у предмету зато што би примјена Закона из 1976. могла — а у неким случајевим дефинитивно морала - резултирати блажом казном. На примјер, након одлуке *Maktouf* Суд БиХ изрекао је девет правноснажних пресуда којим се изричу казне које су изнад законског максимума прописаног Законом из 1976. године (седам за злочин против човјечности и двије за геноцид).¹¹

V. Неправоснажне пресуде

Од дана доношења одлуке у предмету *Maktouf* до данас, неправоснажне пресуде донесене су у предметима против 22 оптужена, од којих је 17 осуђено на казну затвора. За свега пет неправоснажних одлука може се рећи да је примијењен Закон из 1976. Из информација које даје Суд БиХ није могуће видјети због чега је овим оптуженима суђено на основу Закона из 2003. године умјесто Закона из 1976. године, нити да ли је Суд уопште узео у разматрање начела из одлуке у предмету *Maktouf*.

VI. Неисправљање кршења људских права у досадашњим предметима

Суд БиХ није учинио ништа у погледу лица чија су права у досадашњим предметима повријеђена. Није увео никакве инструменте да би лица чија су људска права повријеђена казеном праксом добила правно задовољење, а која немају довољно средстава за дуготрајан и скуп жалбени поступак. Исто тако, нема назнаке да је задовољен основни услов из Закона о кривичном поступку БиХ,¹² а то је да се осуђено лице обавијести о постојању разлога за поновно покретање поступка.

VII. Тајновитост Суда БиХ онемогућава пуну оцјену поштовања одлуке *Maktouf*

Нетранспарентан рад Суда БиХ онемогућава да се у потпуности процијени степен у ком он поштује одлуку *Maktouf*. Запањује то што од августа 2012. године Суд није објавио ниједну одлуку, иако његов пословник налаже да се одлуке објављују на интернет страници. 2014. године, Суд је са своје интернет странице избрисао цјелокупну дугогодишњу архиву седмичних извјештаја о раду, који су једини званичан извор одређених информација, као што је одбијање захтјева за понављање поступка. Суд сада брише сваки извјештај о раду чим објави нови.

¹¹ *Драгомир Солдат et al.*, С1 1К 011967 14 КРЖ; *Ј.Д. et al.*, С1 1 К 003417 10 КРЖ; *Радослав Кнежевић*, С1 1 К 013165 13 КРЖ; *Саша Зечевић*, С1 1 К 013227 13 КРЖ; *Петар Чивчић et al.*, С1 1 К 003365 12 КРЖ; *Васелин Влаховић*, С1 1 К 004659 13 КРЖ.

¹² Члан 329(3) Закона о кривичном поступку БиХ.

13. извјештај Републике Српске Савјету безбједности УН Прилог 3

Дискриминација српских жртава ратних злочина мора престати

Сви ратни злочини морају бити процесуирани и кажњени, без обзира на националност починилаца и жртава. Нажалост, Тужилаштво БиХ дискриминише српске жртве ратних злочина према утврђеном образцу. Тиме се негира равноправност Срба пред законом, на коју имају право, и подрива помирење.

Како показују доле наведени статистички подаци и примјери, Тужилаштво БиХ је у најбољем случају индиферентно када се ради о процесуирању ратних злочина Бошњака над Србима. Образац дискриминације српских жртава ратних злочина представља повреду забране дискриминације од стране јавних званичника из Протокола 12. Европске конвенције о људским правима¹ и Међународног пакта о грађанским и политичким правима.² Исто тако, у супротности је са Повељом ЕУ о основним правима, која налаже једнакост пред законом и забрањује сваку дискриминацију, између осталог и по основу етничког поријекла.³

Статистички подаци говоре о отвореном предубјеђењу против српских жртава ратних злочина

Један бивши међународни савјетник у Тужилаштву БиХ рекао је, 2012. године, да многи тужиоци испољавају крајње оклијевање када је ријеч о процесуирању Бошњака за злочине против Срба и да такве предмете не прате енергично.⁴ Ово непоступање види се и у евиденцијама Тужилаштва БиХ.

У свом цјелокупном историјату постојања, Тужилаштво је издејствовало правоснажну осуђујућу пресуду против свега 13 Бошњака за ратне злочине против српских цивила и ратних војних заробљеника. Поређења ради, издејствовало је 92 осуђујуће пресуде против Срба за ратне злочине против Бошњака и лица несрпске националности од којих су већина Бошњаци.

У студији коју су спровели демографи Међународног кривичног суда за бившу Југославију (МКСЈ) процјењује се да је у рату погинуло 7,480 српских цивила. У правичном правосуђу, могло би се очекивати да осуђујуће пресуде и казне за ратне злочине против цивила одражавају, барем у одређеној мјери, удио сваког народа у броју погинулих цивила. Међутим, Тужилаштво је издејствовало правоснажну осуђујућу пресуду за седам пута више Срба за ратне злочине против Бошњака него обрнуто. За сваку годину казне затвора изречену Бошњаку за ратне злочине против српских цивила, Србин је добио више од 16.5 година затвора за ратне злочине против бошњачких цивила.

Од 7.480 погинулих српских цивила (према процјени МКСЈ), Суд БиХ изрекао је правоснажну осуђујућу пресуду за *свега* 10 погинулих.

¹ Протокол бр. 12. Европске конвенције о људским правима, чл. 5.

² Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чл. 26.

³ Повеља ЕУ о основним правима, чл. 20, 21.

⁴ Разговор са бившим међународним савјетником при Тужилаштву БиХ.

Од 183 оптужнице за ратне злочине против човјечности које су потврђене пред Судом БиХ, све *осим четири* су за кривична дјела наводно почињена против Бошњака. Против Срба је подигнута 167 оптужница за злочине против човјечности, али таква оптужница за злочине против човјечности никада није подигнута ни против једног припадника Армије Републике БиХ (АРБиХ) нити било којих других бошњачких борбених снага.

Примјери предубјеђења против српских жртава ратних злочина

Примјери обилују ратним злочинима против Срба који, из необјашњивих разлога, никада нису процесуирани. У извјештају из 2011. године, Међународна кризна група (МКГ) каже да “многи од најтежих“ ратних злочина против Срба „још увијек нису процесуирани“. ⁵ МКГ наводи да Тужилаштво БиХ „дугује Србима објашњење“ за непроцесуирање тих предмета, и да се „овим предметима мора дати висок приоритет“. ⁶ Али, не постоји добро објашњење за многе нечувене пропусте Тужилаштва да предузме радње гоњења, а примјере дајемо у даљем тексту. Наравно, ови примјери обухватају мали број дјела ратног злочина почињених против Срба, али пружају увид у врсту ратних злочина за које Тужилаштво БиХ не тражи правду.

1. Сакиб Махмуљин и одред Ел Муцахид

Међу најварварскија звјерства у рату БиХ спадају она која је одред Ел Муцахид починио над Србима. У саставу ОЕМ, јединице 3. корпуса (АРБиХ), првобитно су били само страни муцахидини, али су га касније чинили првенствено домаћи Бошњаци. ⁷ Ел Муцахид, како је потврдио МКСЈ, починио је масовне ратне злочине, укључујући ритуална убиства српских заробљеника. Међутим, и припадници Ел Муцахида и њихови надређени у 3. корпусу и подређеним јединицама, као што је командант 3. корпуса, Сакиб Махмуљин, прошли су некажњено за ове језиве злочине. ⁸ 11. марта 2015, Тужилаштво БиХ најавило је да против Махмуљина неће бити покренута истрага. ⁹

У одлуци Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКСЈ) у предмету Делић из 2008. ни издалека нису набројана сва варварска дјела која је ОЕМ починио над Србима. Међутим, у одлуци се наводе непобитно утврђене чињенице у погледу одређених ратних злочина Ел Муцахида, као и потврда његове подређености и контроли од стране 3. корпуса, на чијем челу је био Сакиб Махмуљин.

Слиједи листа неких закључака из одлуке у предмету Делић, а који се односе на звјерства Ел Муцахида (скраћено: ОЕМ) над Србима:

⁵ Међународна кризна група: Босна: *државне институције под нападом*, Crisis Group Europe Briefing N°62, 6. мај 2011, стр. 7.

⁶ *Id.* (курзив додат).

⁷ Пресуда, *Расим Делић*, МКСЈ (Претресно вијеће), 15. септембар 2008, пар. 412 („Делић“).

⁸ Сакиб Махмуљин је био командант 3. корпуса од почетка 1994. до краја рата. *Делић*, пар. 117.

⁹ *Тужилаштво БиХ: Издава наредба о спровођењу истраге против Цаферовића и Махмуљина*, ОСЛОБОЂЕЊЕ, 11. март 2015.

- Припадници Ел Муцахида убили су 52 српска заробљеника у логору Каменица у периоду од 11. септембра 1995. до 14. децембра 1995. (пар. 298-307)
- 21. јула 1995., у селу Ливаде, припадници Ел Муцахида одсјекли су главу двојици затвореника, Момиру Митровићу и Предрагу Кнежевићу, и показали њихове одсјечене главе, из којих је липтала крв, другим српским заробљеницима. (пар. 245-252)
- У ноћи 23. јула 1995., у заробљеничком логору Каменица, припадници ОЕМ-а одсјекли су главу српском заробљенику Гојку Вујичићу, и тјерали остале српске заробљенике да љубе Вујичићеву одсјечену крваву главу. Припадници Ел Муцахида, такође, подвргавају српске заробљенике суровом поступању супротно законима ратовања, укључујући редовна премлаћивања и електро-шокове. (пар. 253-273)
- 11. септембра 1995., током присилног марша групе српских заробљеника на путу поред Кестена, припадник Ел Муцахида убија Миленка Станића, ментално заосталог српског заробљеника. Истог дана, припадник Ел Муцахида или припадник 5. батаљона 328. бригаде АРБиХ пуца у главу другом српском заробљенику, Живинку Тодоровићу, и убија га (пар. 287-294).
- У септембру 1995., у логору Каменица, припадници Ел Муцахида убијају српског заробљеника у седамдесетим годинама. (пар. 308-314)

У одлуци у предмету Делић утврђена је одговорност Трећег корпуса АРБиХ за одред Ел Муцахид (скраћено: ОЕМ). У одлуци се утврђује

ван разумне сумње да је од времена формирања у августу 1993. до распуштања 1995. ОЕМ био јединица де јуре подређена 3. корпусу АРБиХ, или једној од јединица које су биле подређене 3. корпусу АРБиХ. Судско вијеће подсећа да је Расим Делић, на основу свог положаја на мјесту команданта главног штаба од 8. јуна 1993. до краја рата, де јуре био надређени 3. корпусу АРБиХ, који му је у том периоду био директно подређен¹⁰ (пар. 364)

У одлуци Делић, уз то, утврђује се да је ОЕМ био под Делићевом ефективном контролом током периода у ком су наведени злочини почињени, ослањајући се углавном на контролу ОЕМ-а од стране 3. корпуса и његових подређених јединица, као што је 35. дивизија. У одлуци се наводе, поред осталих доказа, извршавање борбених наређења и наређења о размјештању 3. корпуса и његових подређених јединица.¹¹ ОЕМ, констатује се у одлуци, „никада није учествовао у борби нити извршио војну операцију без дозволе 3. корпуса или неке од његових подређених јединица. .“ (пар. 386). 3. корпус је такође размјештао

¹⁰ Делић, пар. 364.

¹¹ Делић, пар. 388, 402.

припаднике других јединица у Ел Муцахид (пар. 414) и читаве јединице подређивао Ел Муцахиду (пар. 416). Управо је 3. корпус расформирао Ел Муцахид на крају рата. (пар. 458).

У одлуци у предмету Делић закључује се сљедеће:

Оснивање ОЕМ као јединице АРБИХ и његова де јуре подређеност 3. корпусу АРБИХ путем наређења које је издавао Расим Делић је први и prima facie показатељ ефективне контроле коју је Расим Делић имао над одредом, Главни циљ формирања овог одреда као јединице АРБИХ био је да се њихови припадници у потпуности придруже ратним напорима РБИХ, тако што би се јединица уврстила у систем командовања и контроле Армије. У све оперативне сврхе, овај циљ је постигнут најкасније у вријеме покретања операције Прољеће II [јули 1995]; од тог тренутка, ОЕМ се повиновао тактичким дијеловима борбених наређења, а многа друга наређења издавали су виши команданти АРБИХ. Већина сматра да способност АРБИХ да управља учешћем и ангажовањем ОЕМ у оружаном сукобу против Републике Српске лежи у сржи утврђивања командне и ефективне контроле Расима Делића над ОЕМ.¹²

На тај начин, МКСЈ је утврдио да је 3. корпус имао ефективну контролу, поред де јуре ауторитета, над Ел Муцахидом у тренутку док је одред иза себе остављао звјерства.

Сакиб Махмуљин је, поред тога што је командовао 3. корпусом, имао блиске и директне односе са Ел Муцахидом. Према одлуци у предмету Делић, Махмуљин „је био официр АРБИХ ког су припадници ОЕМ највише поштовали . . . Постоје индиције да су припадници ОЕМ-а сматрали Махмуљина својим ‘командантом’“.¹³ Махмуљин је издејствовао договор на основу ког је ОЕМ био подређен 3. корпусу и учествовао на инаугуралној церемонији у августу 1993., на којој се обиљежавало формирање ОЕМ-а.¹⁴ Махмуљин је наставио да се састаје са Ел Муцахидом након што је овај подређен 3. корпусу и био је у његовом штабу најмање два пута.¹⁵ Према одлуци у предмету Делић, када су три жене, које је ОЕМ подвргао суровом поступању, питале једног муцахедина шта ће бити с њима, „муцахедин им је рекао да ће то одлучити ‘генерал Сакиб кад се врати са линије’“.¹⁶

¹² Делић пар. 461 (фусноте изостављене)

¹³ Делић, пар. 431.

¹⁴ Делић, пар. 176, 178.

¹⁵ Делић, пар. 411.

¹⁶ Делић, пар. 318.

Упркос до краја утврђених чињеница у погледу убиства и других ратних злочина које је починио Ел Муцахид, ниједан припадник ове јединице није оптужен за злочине против Срба. МКСЈ осудио је Расима Делића на казну од три године затвора због тога што није спријечио или казнио одређена „сурова поступања“ Ел Муцахида према Србима.¹⁷ Међутим, упркос до краја утврђеном ауторитету 3. корпуса над Ел Муцахидом, ни Сакиб Махмуљин нити било који други командант АРБиХ одговоран за Ел Муцахид никада није одговарао за многа убиства Срба која је ова јединица починила.

Нечињење институција БиХ у смислу процесуирања иједног припадника Ел Муцахида - или било ког официра АРБиХ одговорног за Ел Муцахид - за убиства Срба, говори о непоштовању патње Срба током рата.

2. Одбијање да се истраже докази који предсједавајућег Представничког дома БиХ повезују са звјерствима Ел Муцахида

Правосуђе БиХ такође одбија да истражи доказе који актуелног предсједавајућег Представничког дома БиХ повезују са ратним злочинима која је починио одред Ел Муцахид. Мирсад Кебо, бивши потпредсједник Федерације БиХ и бивши члан бошњачке странке СДА, недавно је доставио Тужилаштву БиХ 8.000 страница доказа о ратним злочинима против Срба. Материјал које је Кебо доставио укључује и доказе да је предсједавајући Представничког дома БиХ и потпредсједник СДА, Шефик Џаферовић, био саучесник у звјерствима одреда Ел Муцахид. Током рата, Џаферовић је био начелник Одјелјења крим полиције Државне безбједности у Зеници, које је служило као штаб Одрода. Кебин доказни материјал, на примјер, садржи документе који показују да је Џаферовић стајао свега десетак метара даље када је припадник Одрода одрубио главу српском цивилу у Возући.¹⁸

Међутим, 11. марта 2015. године, Тужилаштво БиХ одлучило је да неће уопште ни истражити доказе против Џаферовића и Махмуљина. Како објашњавамо у дијелу 3, то није први пут да главни тужилац штити члана СДА из Парламентарне скупштине БиХ од истраге за ратне злочине.

3. Опструкција истраге Шемсудина Мехмедовића, посланика из редова СДА, и одмазда

Главни тужилац БиХ, Горан Салиховић, недавно је предузео екстремне мјере на заштити Шемсудина Мехмедовића, посланика у Парламентарној скупштини БиХ и потпредсједника СДА, од истраге за ратне злочине. Током рата, Мехмедовић је био начелник полиције у једном од кључних центара дјеловања Ел Муцахида.

1996. године, *The Guardian* описује Мехмедовићев однос са муцахединима:

¹⁷ Расим Делић је умро 16. априла 2010. године. 29. јуна 2010, Апелационо вијеће закључило је Делићеву жалбу и одлучило: „Одлука Претресеног вијећа сматра се коначном“. Одлука о исходу поступка, Расим Делић (Апелационо вијеће), 29. јуни 2010., пар.16.

¹⁸ Кебо: Џаферовић и Махмуљин били 10 метара од мјеста ликвидације српског цивила, Дневни аваз.

Исламски борци дјелују као нека паравојна гарда Изетбеговићеве муслиманске и све израженије националистичке Странке демократске акције [СДА]. Извори наводе да су нарочито блиски са Шемсудином Мехмедовићем, највишим бошњачким полицијским службеником у региону и утицајном тврдолинијашу у Изетбеговићевјој странци.

Г. Мехмедовић пази и штити ове људе у склопу плана да створи резервне снаге које би терорисале потенцијалне политичке супарнике, прогониле Србе и Хрвате и вршиле притисак на Муслимане који не би подржавали Изетбеговића, кажу домаћи службеници.¹⁹

Током 2009. године, Тужилаштво БиХ покренуло је истрагу против Мехмедовића и других, у вези са незаконитим хапшењем и злостављањем цивила српске националности у Тешњу, гдје је Мехмедовић обављао функцију начелника полиције. Међутим, према наводима СИПА-е, Тужилаштво БиХ од тада константно опструира истрагу.

Током 2009. године, Тужилаштво БиХ отвара истрагу против Мехмедовића и других, али, како сматра Државна агенција за истраге и заштиту БиХ (СИПА), Тужилаштво омета истрагу све до сада. Хапшење је извршено у складу са Законом о кривичном поступку БиХ и дијелом на основу одредбе која омогућава хапшење када постоји бојазан да ће осумњичени опструирати истрагу утицањем на свједоке. СИПА је поднијела кривичну пријаву због опструкције правосудних институција, у складу са доказима о застрашивању свједока у предмету и службеника СИПА-е. Међутим, убрзо након Мехмедовићевог хапшења, Тужилаштво БиХ наређује његово пуштање. Такође, одбија рутински захтјев СИПА-е за претрес одређених локација у вези са предметом, што је, према тврдњама СИПА-е, био потез без преседана у историји њених истрага ратних злочина.

Од хапшења Мехмедовића, Тужилаштво БиХ, уз помоћ Суда БиХ, користи кривичноправни систем као оружје за напад на директора Државне агенције за истраге и заштиту Горана Зупца. На интернет страници Тужилаштва почели су да се објављују пријетње и непријатељски настројени напади главног тужиоца против Зупца. У мјесецу јуну 2014., Тужилаштво БиХ подиже отворено политичку оптужницу против Зупца на основу навода да није спријечио оштећење државних објеката током фебруарских немира у градовима ФБиХ.²⁰ Како би уклонио сваку сумњу у погледу политичке природе оптужнице против Зупца, бошњачки члан Предсједништва БиХ Бакир Изетбеговић изјављује, говорећи о директору СИПА-е: „највероватније ћемо га послати у затвор“. ²¹ У марту 2015. године, Суд БиХ доноси првостепену одлуку на основу сумњиве оптужбе којом Зупцу изриче условну казну од годину дана затвора.

¹⁹ John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, THE GUARDIAN, 9. јули 1996.

²⁰ Денис Цидић, *Bosnia Investigative Agency Chief's Protest Charge Confirmed*, BALKAN INSIGHT, 20. јуни 2014.

²¹ *Изетбеговић: СДА мора „добро побједити“ на изборима*, ОСЛОБОЂЕЊЕ, 27. авг. 2014.

Нови докази да главни тужилац Салиховић штити Мехмедовића изашли су на видјело 14. јануара 2014. године, када Тужилаштво БиХ уступа предмет о незаконитом скривању велике количине наоружања - у ком је Мехмедовић првоосумњичени - тужилаштву Зеничко-добојског кантона, које је под контролом СДА.

4. Атиф Дудаковић

Упркос обимним доказима да је генерал АРБиХ Атиф Дудаковић, ратни командант Петог корпуса АРБиХ, починио ратне злочине огромних размјера против Срба и других, Тужилаштво БиХ никада није поднијело пријаву против њега.

Међу многим инкриминишућим доказима против Дудаковића налазе се и снимци који приказују Дудаковића како наређује да се српски затвореници погубе и српска села спале. На снимку који је изашао на видјело 2006. године види се како Дудаковићеве снаге уништавају српско село у Босанској Крајини 1995. године, а Дудаковић лично наређује да се уништи. На једном видео снимку виде се куће у пламену у једном српском селу и Дудаковић који наређује: „Све пали“.²² Након објелодањивања снимка 2006. године, бошњачки члан Предсједништва БиХ хитно издаје саопштење у ком одбацује све оптужбе против Дудаковића.²³

Међутим, докази против Дудаковића иду даље од видео записа. На примјер: Мехо Ахметашевић, бивши припадник Дудаковићевог 5. корпуса присјећа се организованог покоља групе са 24 до 28 српских цивила старости од 40 до 60 година испред мотела у Босанском Петровцу. У свом присјећању каже:

Затвореници су молили за помоћ, један старији мушкарац затражи да разговара са командантом. Један војник му рече да је генерал [Дудаковић] у мотелу и да је наредио да их убију. Недуго након тога, изађоше четири војника са маскама и аутоматским пушкама и почеше да пуцају по српским цивилима. Онда се вратише у команду у мотелу. Упитах војника поред себе ко су ти људи, а он одговори да су безбједњаци Атифа Дудаковића.²⁴

Прикупљени докази против Дудаковића и осталих из 5. корпуса показују сталан образац: Прије напредовања снага 5. корпуса, Срби су побјегли из својих села. Они који нису могли да бјеже — често стари и непокретни - убијени су. На примјер: када је 5. корпус ушао у српско село Рачић у октобру 1994. године, већина становника је већ избјегла. Међутим, 19 углавном старих и непокретних становника остало је у селу јер нису могли да бјеже. Све који су остали у селу, осим једног, побио је 5. корпус.

²² Ian Traynor, *New Bosnian war footage shows 'crimes' against Serbs*, THE GUARDIAN, 9. авг. 2006.

²³ *BiH presidency chairman rejects Serbia's accusations against wartime commander*, SETIMES.COM, 10. авг. 2006.

²⁴ *Састанак тужилаца поводом снимка*, Б92, 10. авг. 2006.

У септембру 2006. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске доставило је Тужилаштву БиХ извјештај против Дудаковића и других осумњичених за ратне злочине почињене 1994. и 1995. године над српским цивилима, полицијом и војницима у Бихаћу, Петровцу, Кључу, Санском Мосту, Крупи и другим мјестима. Уз извјештај је приложено 2.013 страница доказа и 29 видео снимака. У октобру 2006. године, Тужилаштво БиХ најављује отварање истраге против Дудаковића и осталих лица за ратне злочине.²⁵

Наредне године, Тужилаштво БиХ изјавило је да ће Дудаковић бити оптужен, али оптужница није подигнута. Република Српска подноси још један извјештај против Дудаковића 2009. године, овај пут у вези са убиством 26 српских цивила у подручју Босанског Петровца, која 1995. године починио Дудаковићев 5. корпус. Јула месеца 2009. године, Тужилаштво БиХ наводи да је истрага против Дудаковића „у току“. Крајем 2009., Република Српска подноси трећи извјештај против Дудаковића, наводећи да је његова јединица убила 132 српска цивила у Бихаћу, Крупи и Санском Мосту током операције „Сана 95“. Извјештај садржи више од 1.000 страница доказног материјала. Тужилаштво БиХ запримило је додатне доказе против Дудаковића у новембру 2011. године, када су истражиоци СИПА-е претресли некадашњу касарну „Орљани“ у Бихаћу, заплијенили документе и пронашли седам тијела српских војника.

У јулу 2013., Тужилаштво БиХ објављује да спроводи „интензивну истрагу“ против Дудаковића, након што је раније објавило да ће истрагу завршити до средине 2013. године.²⁶ Данас, 19 година након звјерстава и осам година након што је главни тужилац БиХ први пут најавио истрагу против Дудаковића, невјероватно је да оптужнице још увијек нема.

5. Насер Орић и звјерства против Срба у подручју Сребренице

Тужилаштво БиХ и друге институције и функционери БиХ већ дуго штите Насера Орића, команданта бошњачких снага у подручју Сребренице током рата деведесетих година, од кривичног гоњења.

1995. године, Орић се хвалисао западним репортерима о звјерствима у подручју Сребренице показујући им видео-записе на којима се виде српска тијела и одсјечене главе. Новинар часописа Торонто Стар присјећа се: „Орић се церио цијело вријеме, дивећи се дјелу својих руку. . . . Када се појавио снимак опустошеног града изрешетаног мецима, али без видљивих тијела, Орић је пожурио да каже: „Ту смо убили 114 Срба“.²⁷ Новинар Вашингтон поста пише, слично томе, да „Орићеви ратни трофеји не красе зид његовог

²⁵ Дудаковић под истрагом, Б92, 6. октобар 2006.

²⁶ Селма Учанбарлић, Настављена интензивна истрага против Атифа Дудаковића, БИРН-БиХ, 2. јули 2003.

²⁷ *Fearsome Muslim Warlord Eludes Serb Forces*, TORONTO STAR, 16. јули 1995, стр. А1.

удобног стана“, него су „на видео-касети: спаљене српске куће и обезглављени Срби, чија су тијела сабијена у тужну гомилу“ .²⁸

Упркос обимним доказима у посједу Тужилаштва БиХ који Насера Орића и његове подређене повезују са низом тешких ратних злочина, Тужилаштво није оптужило ни њега нити било ког другог за ове ратне злочине. Што је још горе, Тужилаштво БиХ блокирало је све напоре тужилаца из Републике Српске да у овом предмету захтијевају правду. Истраге против Орића и осталих за звјерства против Срба у подручју Сребренице увијек су биле политички опасне за Тужилаштво зато што компликују лажну историјску причу да су једине жртве тешких ратних злочина у том подручју били Бошњаци.

9. фебруара 2006. године, истражиоци Републике Српске подnose Тужилаштву БиХ извјештај на 110 страница, уз више од 600 доказних материјала о ратним злочинима које су починили Орић и његови подређени. Извјештај садржи 50 одвојених оптужби, а за сваку се наводе конкретни догађаји током којих су почињени ратни злочини. Овдје дајемо четири примјера оптужби из извјештаја.

- У једној оптужби описују се убиства цивила и други ратни злочини почињени током напада 16. јануара 1993. године, којим су командовали Орић и његови поручници, на 12 села у подручју Склана. У овој тачки оптужбе, уз коју је приложено 37 доказа, идентификовано је 65 убијених у нападу, од којих су многи били жене и дјеца; шест жена биле су старије од 70 година живота у вријеме убиства. Према оптужби, бошњачке снаге протјерале су српске цивиле и убиле или заробиле Србе који су остали. Поред тога, један снајпериста и друге бошњачке снаге убили су српске цивиле који су покушали да побјегну преко моста - или препливају ријеку - у Србију. Извјештаји са аутопсије показују да су многа тијела убијених у нападима на Скланима унакажена.
- Према једној тачки оптужбе — коју прати 48 прилога доказног материјала — Орић је командовао нападом на српска села у подручју Кравица на Божић, када је извршен масакр цивила. У оптужби се именује 36 лица — укључујући жене и старе — која су убијена у нападу. У оптужби се, такође, наводе слични злочини, укључујући мучење двије жене, Радојке Николић и Милисаве Николић, током испитивања које је водио Орићев први замјеник Зулфо Турсуновић. Ту се наводе докази да је у једном од села Орић лично учествовао у злочинима против српских цивила.
- Друга оптужба, коју прати 11 прилога доказног материјала, говори о ратним злочинима почињеним током напада снага под Орићевом командом на српско село Загони. Именована су 21 убијена лица — укључујући жене и старе. Већина тијела настрадалих нађена су унакажена.
- Једна оптужба, коју прате 32 прилога доказног материјала, именује 24 мртвих и 20 несталих лица у нападима које су извеле снаге под Орићевом командом на српска села Залазје и Обади у јуну и јулу 1992. године. На основу доказа, утврђено је да је барем

²⁸ John Pomfret, *Weapons, Cash and Chaos Lend Clout to Srebrenica's Tough Guy*, WASHINGTON POST, 16. фебруар 1994.

једно од девет лица несталих у нападима живо доведено и затворено у Сребреници. Од тог тренутка, овим заробљеницима губи се сваки траг, иако је лична карта једног затвореника нађена у Орићевој кући.

У мају 2006., Тужилаштво БиХ, након што је оцијенило оптужбе за ратне злочине против Орића и других, неке предмете додјељује окружном тужиоцу Републике Српске, а остале себи.²⁹

Окружни тужилац Републике Српске испитао је случајеве које му је додијелило Тужилаштво БиХ и прикупио доказе довољне за подизање оптужнице против Орића и других у четири предмета. Међутим, 23. априла 2009. године, Тужилаштво БиХ изненада одузима предмет окружном тужиоцу Републике Српске и то прије него што је уопште доспио на суд. Иако је Тужилаштво БиХ додијелило исте предмете окружном тужиоцу Републике Српске три године раније, порекло је само себе и закључило, према ријечима Суда БиХ, да „само Суд и Тужилаштво БиХ могу процесуирати тако тешке злочине“. Орићеви адвокати сматрају да би поступак који би водио окружни тужилац Републике Српске довео до „великог узнемирења у јавности БиХ, зато што је геноцид у Сребреници симбол патње и рана за многе у БиХ“.

Образлажући своју одлуку да преузме предмет од окружног тужиоца Републике Српске и додијели га Тужилаштву БиХ, Суд БиХ наводи број жртава, висок чин Орића и других и процјену да су „последнице злочина далекосежне, нарочито када се наведени догађаји посматрају у ширем контексту почињеног геноцида у Сребреници 1995. године“. Суд такође наглашава да су се, како их он назива „обје стране — одбрана и оптужба [БиХ]“ сложиле да се ти предмети преузму. Међутим, окружном тужиоцу Републике Српске никада и није дата могућност да протестује против одузимања предмета и преношења у сигуран заборав у списима Тужилаштва БиХ. И заиста, окружно тужилаштво Републике Српске сазнало је о преузимању тек када је добило допис од Суда више од двије седмице након дана одлуке.

Ни дан данас, више од девет година касније, Тужилаштво БиХ није предузело никакве радње ни у једном предмету које је себи додијелило 2006. године упркос, захтјевима за

²⁹ Неке Орићеве присталице, указујући на Орићево раније суђење пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију (МКСЈ), неодрживо тврде да би свако ново суђење Орићу представљало двоструко суђење за исто дјело. Међународни кривични суд за бившу Југославију процесуирао је Орића само за неколико кривичних дјела, игноришући најтеже злочине које су над Србима починиле јединице под његовом командом. У априлу 2009, МКСЈ одбија захтјев Орићевих адвоката да се одбију истраге против Орића на основу наводног поновног суђења за исто кривично дјело. Пред МКСЈ Орић је оптужен само у вези са убиством шест затвореника и окрутним поступањем са десет заробљеника на двије локације у Сребреници и неколико епизода „безобзирног разарања“ села. Претресно вијеће МКСЈ осуђује Орића на основу тога да, супротно закону, није спријечио убиства и окрутно поступање са заробљеницима на двије локације у Сребреници. Међутим, Апелационо вијеће МКСЈ одбија да осуди Орића сматрајући да Претресно вијеће није учинило неопходне закључке извјесним. Упркос процесу пред МКСЈ, Орић никада није оптужен у вези са убиствима и другим физичким насиљем против цивила која су починили његови подређени.

достављање информација и поступање које су улагале групе жртава и легалне власти Републике Српске.

С обзиром на то да Орића штите моћни политички утицајни кругови у БиХ, органи власти у Србији покренули су истрагу и у фебруару 2014. године Национални централни биро Интерпола за Србију издаје међународни налог за хапшење. У свом одговору, бошњачки члан Предсједништва БиХ, Бакир Изетбеговић, угостио је Орића у свом кабинету и јавно објавио да ће Орић бити заштићен. Изетбеговић је чак рекао да процесуирање Орића у БиХ „не долази у обзир“. Лидери осталих водећих бошњачких странака, министар иностраних послова Златко Лагумџија и тадашњи министар безбједности Фахрудин Радончић, такође су присуствовали догађају на којем су очигледно показали солидарност са Орићем. Оно што се најмање може рећи за овај догађај јесте да је сада у јавност изнесена политичка заштита коју Орић и остали уживају већ годинама.

Ратни злочини ових димензија морају бити у потпуности истражени и, ако се докажу у правом судском процесу, Орић мора бити кажњен у складу са законом. Одбијање органа власти БиХ да предузму ове радње, изнудило је дјеловање Србије. Службеницима БиХ не смије бити дозвољено да блокирају истрагу и примјену закона против лица оптужених да су починила ратне злочина, чак и када осумњичени спадају у њихове политичке савезнике.

6. Масовни злочини над грађанима српске националности у Сарајеву

Систематска и распрострањена пракса прогона, мучења и убистава, те скривања тих ратних злочина над грађанима Сарајева српске националности, никада нису озбиљно истражени нити процесуирани.

Према званичним информацијама МУП-а Републике Српске, у десет сарајевских општина било је 3.299 жртава ратног злочина српске националности. СИПА, безбједносна агенција на нивоу БиХ, располаже подацима о најмање 2.700 жртава ратног злочина српске националности на подручју града Сарајева, које је током сукоба било под контролом Армије Републике БиХ (АРБиХ).

Велики број тијела жртава ратног злочина је сакривен, а затим премјештан са примарних локација у секундарне гробнице (једна од њих је и Градска депонија, гдје је главни тужилац Салиховић зауставио ексхумацију 30. августа 2013. године; видјети у даљем тексту). Сакривање и премјештање тијела на тајне локације у Сарајеву није могло бити извршено без подршке званичних политичких, војних и полицијских органа. Одмах на почетку сукоба у БиХ, у априлу и мају 1992. године, почела су масовна хапшења, мучења, и убијања припадника српске интелигенције. Упкрос томе, Тужилаштво БиХ готово у потпуности игнорише бројне ратне злочине почињене против цивила српске националности у Сарајеву.

7. Убиство 33 Срба у селу Чемерно

Дана 10. јуна 1992. године, у селу Чемерно у централној Босни, снаге АРБиХ убиле су 33 Срба, укључујући жене, дјецу и старе. Спалиле су село до темеља и повратак Срба, који би га поново изградиле, од тада је предмет опструкције. Дана 3. марта 2007. године,

Министарство унутрашњих послова Републике Српске поднијело је допуњену кривичну пријаву против Салка Опачине и других, због масакра. У свједоке у овом предмету спадају преживјеле жртве стрељања и други који су непосредно посматрали масакр. До данас је ексхумиран велики број тијела, укључујући и осам жена и једно дијете.³⁰ Упркос свим доказима у овом случају није било оптужнице, а Тужилаштво БиХ је пропустило да на било који начин информисе власти Републике Српске о статусу овог предмета.

8. Одбијање да се истраже случајеви мучења и убиства у пет логора

Децембра месеца 2012. године, Тужилаштво БиХ изненада објављује да обуставља истрагу против 455 осумњичених за ратне злочине, као што су мучења и убиства цивила и ратних заробљеника српске националности у пет логора. Одлука да се не спроведе истрага дошла је послије више од седам година након што је полиција поднијела извјештај о овим злочинима. Нагла одлука да се не проведе истрага у овим предметима била је нарочито неприкладна зато што ју је надлежни тужилац донио свега неколико дана након што је преузео предмете од свог претходника. Тешко је повјеровати да би тужилац могао у свега неколико дана да преузме предмете против 455 лица, анализира обиман доказни материјал и у доброј вјери донесе одлуку да не отвори истрагу.

9. Масакр тузланске колоне

Дана 27. априла 1992. године, Предсједништво РБиХ доноси одлуку којом се дозвољава мирно повлачење снага Југословенске Народне Армије (ЈНА), чиме је потврђен ранији договор са Југославијом који је снагама ЈНА гарантовао сигурно повлачење. Уз то, пуковник Мило Дубајић, командант снага ЈНА стационираних у Тузли, постиже договор са тузланских цивилима и војним снагама, којим је гарантовано да снаге ЈНА неће бити нападнуте током повлачења. Упркос овим гаранцијама, дана 15. маја 1992. године како се конвој ЈНА повлачио предвиђеном рутом кроз град, снајперисти АРБиХ, дејствујући по наређењу својих претпостављених, отварају ватру, прво на возаче, а онда на путнике, и убијају велики број лица. Окружно тужилаштво у Бијељини 2002. године предаје предмет тужиоцу МКСЈ-а на увид, како би утврдио да ли су „докази довољни по међународним стандардима да оправдају хапшење или подизање оптужнице против осумњиченог или даљи притвор затвореника“. Тужилац МКСЈ-а оцјењује пет осумњичених у предмету Тузланска колона стандардном оцјеном „А“, што значи да је процијенио да „према међународним стандардима има довољно доказа за постојање основане сумње да се вјерује да је [осумњичени] можда починио (наведено) . . . тешко кршење међународног хуманитарног права“.³¹

Дана 18. јула 2005. године, Центар јавне безбједности у Бијељини подноси Тужилаштву БиХ нови, допуњени извјештај о ратним злочинима почињеним током масакра тузланске колоне. Када је 2009. године Тужилаштво БиХ коначно подигло оптужницу у вези са масакром, оптужница се односила само на изоловано кривично дјело које је починио један

³⁰ *За убиство 30 Срба још нема оптужница*, ГЛАС СРПСКЕ, 10. јуни 2008.

³¹ ОЕБС, Предмети ратног злочина пред домаћим судовима Босне и Херцеговине, напредак и препреке, март 2005.

припадник полиције против једног лица (Суд БиХ је моментално уступио предмет Кантоналном суду у Тузли, који је ослободио оптуженог). Тужилаштво БиХ се не бави незаконитошћу самог масакра Тузланске колоне нити подиже оптужнице против власти које су стајале иза тога. У мају 2009. године, Тужилаштво БиХ обуставља истрагу против ратног градоначелника Тузле и других осумњичених за масакр. Дакле, осим ако истрага не буде поново отворена, институције БиХ неће привести правди нити једног починиоца.

10. „Ликвидација“ заробљених припадника ЈНА у сарајевском Великом парку

Дана 22. априла 1992. године, припадници Шева, параобавјештајне групе подређене највишем руководству РБиХ, убили су групу заробљених припадника ЈНА и цивила српске националности у Великом парку у Сарајеву. У свједочењу на саслушању пред МКСЈ 2013. године, Един Гараплија, бивши припадник Министарства унутрашњих послова РБиХ, говорио је о истрази коју је водио о Шевиним „ликвидацијама заробљених војника и цивила“ у парку и рекао да је тамо био „велики број свједока“ овог догађаја. Гараплија је изјавио да кривична дела Шева нису процесуирана пред судом „зато што је велики тим радио на прикривању ових злочина“. Упркос истрагама и многобројним свједоцима „ликвидација“ заробљеника у Великом парку, Тужилаштво БиХ никада није подигло оптужницу.

11. Убиства српских цивила у општини Трново

Током 1992. године, снаге АРБиХ брутално су убиле велики број цивила, укључујући малу дјецу, у општини Трново у близини Сарајева. Службеници Републике Српске прикупили су и доставили Тужилаштву БиХ обиман доказни материјал о овим злочинима и осумњиченима. Међу доказима достављеним Тужилаштву налази се снимак који доказује да је АРБиХ успоставила логор у Трнову за српске цивиле, жене, дјецу и старе у љето 1992. године — што је кључни доказ који оповргава наводе да су цивили убијени у Трнову погинули у борбама. Међутим, упркос обимним доказима у овом предмету, више од двије деценије након ужасних злочина, није виђена ниједна оптужница.

12. Засједа у Добровољачкој улици

Дана 3. маја 1992. године, конвој Југословенске народне армије (ЈНА), који се мирно кретао по договору о безбједном повлачењу из Сарајева, из засједе су напале бошњачке снаге у Добровољачкој улици у Сарајеву. Према тврдњи команданта снага УН-а у БиХ, генерал-мајора Луиса Мекензија, који је био на лицу мјеста, припадници бошњачких снага Територијалне одбране (СТО) прво су блокирали пут на средини колоне, пресјекавши је на пола. Војници СТО-а отворили су ватру на нека возила, убивши и ранивши велики број припадника ЈНА. 2005. године, Центар јавне безбједности Источно Сарајево подноси кривичну пријаву против 15 лица осумњичених за ову засједу. У новембру 2007. године, Тужилаштво БиХ коначно издаје наредбу за отварање истраге против 15 осумњичених. Међутим, Тужилаштво БиХ није се помјерило у погледу ниједне оптужнице, чак и када су извори у Тужилаштву наговијестили да су истражитељи нашли доказе о ратним злочинима. У јануару 2012. године, Џуд Романо, страни тужилац у Тужилаштву БиХ (којег је одлуком именовано високи представник) доноси одлуку о обустављању истраге. Породице жртава поднијеле су жалбу против ове одлуке, али Тужилаштво БиХ до данас,

више од двије године касније, није одговорило.³² Званичници Републике Српске такође су позивали да се предмет поново отвори, а Министарство унутрашњих послова Републике Српске је чак доставило додатне доказе у овом предмету. Међутим, Тужилаштво БиХ није поново отворило истрагу.

13. Злочин у Сијековцу

Крвави злочин над српским становништвом у општини Босански Брод, али и у цијелој БиХ отпочео је масакром у селу Сијековац у ноћи између 26. и 27. марта 1992. године.

Наиме, у поподневним часовима 26. марта у Сијековац су ушли припадници ХОС-а, паравојних хрватско-муслиманских јединица из Брода, припадници „Зенги“ и „Ханџар дивизије“ те такозваног „Интервентног вода ХВО из Сијековца“.

Они су извршили стравичан злочин над српским цивилима. За само један час злочиначког дивљања убијено је 19 Срба од којих је најмлађа жртва имала 17, а најстарија 72 године. Наредних дана убијен је још 41 Србин, међутим то није и коначан списак убијених цивила током окупације општине Босански Брод. Тијела убијених су данима возена у камионима – хладњачама да би касније била укопана у масовне гробнице или бачена у ријеку Саву. Неки од убијених Срба из Сијековца још увијек се воде као нестали.

Заробљени Срби са овог подручја систематски су одвођени у логоре у Босанској Посавини гдје су претрпјели разне облике тортуре и злостављања, што многи од њих нису преживјели.

О условима у којима су у то вријеме живјели Срби на овом подручју свједочи и документ, односно потврда коју је потписао командант позадине 101. Бригаде ХВО-а Ахмет Чаушевић у коме се потврђује „право“ интервентног вода из Сијековца „да може да изврши привођење жена у корист мушког пола, док је у случају опирања дозвољена употреба силе“.

Након стравичног злочина, Сијековац су посјетили тадашњи чланови предсједништва БиХ Биљана Плавшић, Фикрет Абдић и Фрањо Борас, а телевизијски снимци приказани су на РТВ Сарајево и Телевизији ЈУТЕЛ.

Јавна је тајна да је војска, тада већ међународно признате Републике Хрватске, ушла у Босански Брод између 3. и 4. марта 1992. године те да је учествовала у свим злочинима на подручју бродске општине, а самим тим и у Сијековцу. Разлог овог напада био је омогућавање продора хрватским снагама према Дервенти и даље према унутрашњости БиХ.

Предмет са доказним материјалом је 22. маја 2002. године предат хашким истражиоцима, а Хашки суд је предмет 2006. године уступио Тужилаштву БиХ које до сада скоро ништа није учинило да злочин буде процесуиран.

Пред Судом БиХ за овај злочин до сада је процесуиран само Земир Ковачевић, који је у првостепеном поступку осуђен за убиство два српска цивила те му је изречена десетогодишња затворска казна.

³² *Породице још увијек чекају одлуку о жалби*, СРНА, 8. апр. 2014.

14. Злочин у селу Брадина

Село Брадина је прије рата било највеће српско насеље на подручју општине Коњиц, са преко 600 становника. Напад на ово село започет је 25. маја 1992. године и у њему су учествовали добро наоружани припадници ТО, МУП Р БиХ и ХВО. Током напада убијено је 54 српска цивила од којих је 26 закопано у јаму у порту православне цркве светог Вазнесења. Већина преживјелих мјештана одведена је у логоре, а највише у логор Челебић гдје је од посљедица тортуре умрло најмање 22 логораша.

За стравичан злочин у Брадини још нико није одговарао, иако је МУП Републике Српске надлежним тужилаштвима у БиХ поднио шест кривичних пријава, односно извјештаја и допуна против 18 идентификованих лица за које постоје основане сумње да су починили једно или више кривичних дјела ратног злочина над српским цивилима.

Једини судски процес који се водио за злочине у Брадини пред Судом БиХ обустављен је због смрти оптуженог Мацић Миралема.

О судбини Срба из овог села говори и чињеница да је сравњено са земљом читаво српско насеље, тако да у овом селу Срба практично више и нема, јер се ту тренутно налазе само два српска повратника.

15. Злочин у Јошаници

Муслиманске снаге из Горажда су на велики православни празник Никољдан 19. децембра 1992. године, извршиле масакр над становништвом у десетак заселака Јошанице у општини Фоча.

У том нападу смртно је страдало 56 људи, међу којима 19 жена и троје дјеце. О стравичности овог злочина говори и чињеница да је најмлађа жртва имала три године, а најстарија преко деведесет. Злочин је извршен на монструозан начин обзиром да су жртве масакриране, а неке од жена су силоване, а затим убијене на најбруталнији начин, а село спаљено.

Истражни и судски органи из Републике Српске идентификовали су 26 извршиоца масакра те је поднесена кривична пријава 2001. године која је и допуњена 2005. године, али ни хашко, ни Тужилаштво БиХ, нису процесуирали одговорне за ратни злочин у Јошаници.